

14. Lastensuojelu

Lastensuojelulautakunnan v:ltä 1945 antama kertomus¹⁾ oli seuraavan sisältöinen:

Yleiskatsaus

Toimintavuosi oli ensimmäinen kokonainen rauhanvuosi pitkän sotakauden jälkeen. Sodan seuraukset tuntuivat kuitenkin raskaina varsinkin lastenhuoltolaitosten toiminnassa. Elintarpeiden niukkuus vaikutti yleistä elämänmenoa häiritsevästi ja puute vaatetavaroista sekä jalkineista oli entistä pahempi. Samoin rakennustarvikkeiden ja maaliaineiden saantivaikeuksien takia vuosikausia laiminlyödyt huoneistojen korjaukset jäivät edelleen suorittamatta, puhumattakaan suurempien rakennussuunnitelmien toteuttamisesta.

Toiminnan näin vaikeutuessa huollon tarve osoitti entisestään lisääntyneen. Yhä vaikeammaksi muodostunutta tilannetta tosin helpotti se, että melkoinen määrä helsinkiläislapsiakin oli edelleen Ruotsissa ja Tanskassa, joista saatiin myöskin elintarvikkeja ja vaatetusapua, mutta lautakunnan osuus uusien huoltolakien edellyttämässä n. s. ehkäisevässä huollossa muodostui entistä laajemmaksi, joskin lautakunnan huostaan otettavien lasten lukumäärä pysytteli suurin piirtein ennallaan.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan ja sen eri osastojen kokoonpano. Uuden ohjesääntönsä mukaisesti lautakunta toimi useampiin osastoihin jakautuneena ja oli sen sekä eri osastojen kokoonpano seuraava:

Puheenjohtaja:

Kilpi, J. E., päätoimittaja²⁾
Larsson, T. L., museonhoitaja³⁾

Varapuheenjohtaja:

Virkkunen, P. E., teologiantohtori

Jäsenet:

Ylppö, A. H., yliopistonprofessori
Nilsson, K. T., oikeusneuvosmies
Bruun, E., kirjastonhoitaja
Larsson, T. L., museonhoitaja²⁾
Huttunen, M. M., rouva
Kukkonen, K., toimittaja³⁾

Varajäsenet:

Heiniö, P. J., ylilääkäri
Rönholm, R. V., asianajaja
Tallberg, M. L., rouva
Kukkonen, K., toimittaja²⁾
Ristimäki, I. L., rouva
Laine, Y. E., osastonhoitaja³⁾

Lisäjäsenet:

Saltzman, K., kansakoulunjohtaja
v. Weissenberg, G. K. B., filosofianmaisteri
Ritavuori, E. K., toimistos sihteeri
Paasivuori, A. K., filosofian kandidaatti
Lappeteläinen, E., ompelija
Waltasaari, J. L., rovasti

Varalijäsenet:

Mickvitz, A.-M., kirjastoamanuenssi
Hohenthal, K. G. B. T., asianajaja
Mustala, A. H., toimittaja
Kivi, E. H., rouva
Peräläinen, E. M., konttoristi
Päivänsalo, V. A., teologiantohtori

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulukkotiedot, joita ei ole tähän merkitty, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:ltä 1946/47. — ²⁾ Tammikuun 1 p:stä toukokuun 23 p:vään. — ³⁾ Toukokuun 24 p:stä vuoden loppuun.

Lautakunnan varsinaiset jäsenet, jäsen Larssonia lukuunottamatta, muodostivat samalla lautakunnan alaisissa laitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan, johon opettajakunnan edustajana kuului opettaja T. A. Mikkola ja opettajiston varaedustajana opettaja T. R. Reino.

Kaupunginhallitusta edusti sekä lautakunnassa että koulujen johtokunnassa varatuomari R. G. I. Kallia.

Eri osastojen puheenjohtajiksi, varapuheenjohtajiksi ja jäseniksi määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet:

Turvattomain lasten huolto-osasto:

Virkkunen, P. E., puheenjohtaja
Nilsson, K. T., varapuheenjohtaja
Ritavuori, E. K.
Paasivuori, A. K.

Suojelukasvatusosasto:

Nilsson, K. T., puheenjohtaja
Ylppö, A. H., varapuheenjohtaja
v. Weissenberg, G. K. B.
Lappeteläinen, E.

Erityishuolto-osasto:

Ylppö, A. H., puheenjohtaja
Bruun, E., varapuheenjohtaja
Huttunen, M. M.
Saltzman, K.

Työhuolto-osasto:

Kilpi, J. E., puheenjohtaja ¹⁾
Larsson, T. L., varapuheenjohtaja ²⁾
Valtasaari, J. L.

Ulkopuolisina jäseninä kuuluivat työhuolto-osastoon rouva T. A. Söderström ja rouva G. K. E. Lilius sekä näiden varamiehinä poliisilaitoksen virkailija Y. A. Aittokoski ja kapteeni V. Leskinen.

Opetuksen tarkastuksesta lautakunnan alaisissa kouluissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön mukaisesti suomenkielisten kansakoulujen ensimmäinen tarkastaja, filosofiantohtori A. I. Huuskonen. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintoon kuuluvissa kouluissa ollut, sillä verraten harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit voivat käydä hoitopaikkojensa lähellä sijaitsevista vieraiden kuntien ylläpitämissä ruotsinkielisissä kansakouluissa.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunnan työn jakaannuttua osastojärjestelmän pohjalle edellytettiin uudessa lastensuojeluohjesäännössä varsinaisia lastensuojelulautakunnan kokouksia tarvittavan pitää suhteellisesti harvoin, vain pari kertaa vuodessa. Sellaisia hallinnollisia y. m. virastojen välisiä asioita, joiden käsittely ei siedä viivytystä, oli kuitenkin pitkin vuotta niin runsaasti, että lautakunnan piti kokoontua kerran kuukaudessa, välistä kahdestikin, eli yhteensä 15 kertaa. Kansakouluasioita, kuten opettajain vaaleja sekä opetussuunnitelman vahvistamisista ja lukuvuoden pituutta käsiteltiin 2 kokouksessa. Lautakunnan pöytäkirjoihin oli kertomusvuonna merkitty yhteensä 642 (edellisenä vuonna 470) toimitusjohtajan esittelemää asiaa. Eri osastojen toimintaselostus seuraa tuonnempana.

Paitsi lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten jokapäiväisestä toiminnasta johtuvia asioita, lautakunta käsitteli kertomusvuoden aikana erinäisiä yleisempiäkin yhteiskunnallisen lastensuojelun ja nuorisonhuollon kehittämistä tarkoittavia kysymyksiä sekä antoi siltä pyydettyjä lausuntoja toimialaansa kuuluvista asioista. Näistä mainittakoon lyhyesti seuraavat:

Kaupunginhallitukselta päätettiin³⁾ anoa Kullatorpan ja Reijolan lastenkotien evakuoimiskustannuksiin yhteensä 46 591:25 mk.

Kaupunginvaltuustolta päätettiin⁴⁾ anoa lisämäärärahaa v:n 1944 talousarvion eritileille yhteensä 210 495:95 mk.

Kaupunginhallitukselle päätettiin esittää, että se antaisi kaupunginmetsänhoitajan tehtäväksi huolehtia Toivoniemen arvopuiden poistamisesta⁵⁾; että reservissä olleiden virkailijoiden sijaisten palkkioksi 1/10—31/12—44 väliseltä ajalta myönnettäisiin yhteensä mk 22 681:05⁶⁾; että Sofianlendon lastenkotiin hankittaisiin kirjoituskone,

¹⁾ Tammikuun 1 p:stä toukokuun 23 p:ään. — ²⁾ Puheenjohtajana toukokuun 24 p:stä vuoden loppuun. — ³⁾ Lastens.lk. 23 p. tammik. 37 §. — ⁴⁾ S:n 23 p. tammik. 40 §. — ⁵⁾ S:n 23 p. tammik. 41 §. — ⁶⁾ S:n 27 p. helmik. 34 §.

sterilisaattori ja auriskooppi ¹⁾; että saataisiin palkata neljäs siivooja Sofianlehtoon ²⁾; että Reijolaan saataisiin ottaa 4 palkatonta lastenhoitajatarharjoittelijaa ³⁾; että Ryttylään laitettaisiin palokalustohuone letkutorneineen sekä lisäksi puutarhurin asunto ⁴⁾; että Toivolan suutarille Y. Hietaselle maksettaisiin palotorjuntakurssimaksu 1 200 mk ⁵⁾; sekä että lisäkaluston hankkimiseksi lastensuojeluvirastoon myönnettäisiin 3 800 mk ⁶⁾. Lisäksi tehtiin kaupunginhallitukselle esitys, koskeva Hausjärven kunnan siirtoväen viljelysmaan vuokratoimikunnan Ryttylän tiluksista siirtoväelle vuokrattavaksi määräämää viljelys- ja heinämaata ⁷⁾; ehdotus niistä toimenpiteistä, joihin v:n 1946 alussa toimeenpantavan esikaupunkiliitoksen johdosta on lastensuojeluun nähdessä ryhdyttävä ⁸⁾; esitys ammattitaitoisen puutarhurin palkkaamisesta Toivoniemeen ⁹⁾; esitys ylimääräisen palvelijan palkkaamisesta Kullatorppaan ¹⁰⁾; esitys yhden ylimääräisen keittiöapulaisen palkkaamisesta Sofianlehdon pikkulastenkotiin ¹¹⁾; esitys pesuvaatteiden kuivaustelineen aikaansaamisesta vastaanottokotiin ¹²⁾; esitys esikaupunkiliitoksesta johtuvista muutoksista ¹³⁾; esitys, että Ryttylän karjanhoitajille saataisiin palkata apulainen, joka toimisi samalla erinäisissä siivoustehtävissä ¹⁴⁾; esitys Toivoniemen karjanhoitajan ja puutarhurin asuntojen ja karjakeittiön kunnostamisesta sekä venelaiturin laittamisesta ¹⁵⁾; ja esitys sähkötuulettajan hankkimisesta Reijolaan ¹⁶⁾.

Sosiaaliministeriölle päätettiin ¹⁷⁾ ilmoittaa, että sen olisi toimintavuoden aikana myönnettävien kalliinajanlaisien johdosta varattava kaupungin lastenhuoltolaitoksille valtioavun lisää 30 % mukaan laskettuna 259 500 mk.

Kaupunginhallitukselle tehtiin ¹⁸⁾ esitys saunarakennuksen aikaansaamisesta Kullatorppaan, joka esitys tuli kuitenkin evätyksi.

Päätettiin ¹⁹⁾ merkitä v:n 1946 talousarvioehdotukseen uusi 160 000 mk:n suuruinen määräraha palkkioiden maksamista varten suojelukasvatustoimistoa avustaville suojeluvolvoille.

Kaupunginhallitukselle päätettiin ²⁰⁾ esittää, että Toivolaan saataisiin palkata yksi alakoulunopettaja ja yksi naispuolinen apukoulun opettaja. Esitykseen suostuttiin.

Kaupunginhallitukselle päätettiin puoltaa Pirkkolan omakotiyhdistyksen anomusta, että mainitulle alueelle kunnostettaisiin leikkikenttä ²¹⁾; Hyvösen lastenkodin anomusta 290 000 mk:n suuruisen määrärahan myöntämisestä mainitun laitoksen v:n 1945 talousarviossa syntyvän vajauksen peittämiseksi ²²⁾; sekä puistotätien toiminnan järjestämisestä koskeva esitys ²³⁾.

Lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten henkilökunnan sairais- ja synnytyyslomaanomuksia lautakunta käsittelee yhteensä 69 hankkien kaupunginhallitukselta sijaitsevien palkkaamiseen tarvittavat määrärahat.

Edellä mainittujen esitystensä lisäksi antoi lautakunta sosiaaliministeriön ja kaupunginhallituksen pyynnöstä kertomusvuonna 26 eri lausuntoa, joista useimmat koskivat lasten- ja nuorisonhuoltoon anottuja avustusmäärärahoja.

Oman erikoisryhmänsä muodostivat sosiaaliministeriön lastensuojelutoimistolle annetut 20 lausuntoa, jotka koskivat erinäisten helsinkiläislaitosten luovuttamista ottopäiviksi Ruotsiin. 12 tapauksessa lautakunta asettui epäväälle ja 8 tapauksessa puoltavalle kannalle. Saapuneiden tietojen mukaan olivat eri tuomioistuimet Ruotsissa vuoden loppuun mennessä näistä hyväksyneet 7, mutta evänneet 2 adoptioanomusta; muihin nähdessä siirtyi ratkaisu seuraavaan vuoteen.

Kaupungin lastenhuollon ja terveydenhoidon kehittämiseksi ja uudelleen järjestämiseksi toimi kertomusvuonna useampiakin komiteoja ja valiokuntia, joissa m. m. lautakunta oli edustettuna. Niinpä koulupsykiatrin viran uudelleen järjestelyä suunnittelemaan sekä terveyssisarten ja lastenhoidonneuvolain toimintaa järjestelevään komiteaan kuului kumpaankin lastensuojelulautakunnasta professori A. H. Ylppö. Suojelukasvatuksen uudistamista lautakunnan omassa piirissä valmisti valiokunta, johon

¹⁾ Lastens.lk. 27 p. helmik. 50 §. — ²⁾ S:n 27 p. maalisk. 30 §. — ³⁾ S:n 27 p. helmik. 57 §. — ⁴⁾ S:n 27 p. helmik. 58 §. — ⁵⁾ S:n 27 p. helmik. 61 §. — ⁶⁾ S:n 27 p. helmik. 76 §. — ⁷⁾ S:n 27 p. helmik. 77 §. — ⁸⁾ S:n 27 p. maalisk. 21 §. — ⁹⁾ S:n 27 p. maalisk. 22 §. — ¹⁰⁾ S:n 27 p. maalisk. 23 §. — ¹¹⁾ S:n 27 p. maalisk. 31 §. — ¹²⁾ S:n 24 p. huhtik. 20 §. — ¹³⁾ S:n 24 p. huhtik. 30 §. — ¹⁴⁾ S:n 24 p. huhtik. 32 §. — ¹⁵⁾ S:n 15 p. toukok. 13 §. — ¹⁶⁾ S:n 15 p. toukok. 16 §. — ¹⁷⁾ S:n 13 p. kesäk. 18 §. — ¹⁸⁾ S:n 13 p. kesäk. 31 §. — ¹⁹⁾ S:n 15 p. elok. 36 §. — ²⁰⁾ S:n 28 p. elok. 4 §. — ²¹⁾ S:n 16 p. lokak. 21 §. — ²²⁾ S:n 16 p. lokak. 38 §. — ²³⁾ S:n 13 p. marrask. 48 §.

kuuluvat jäsenet Bruun, Larsson, Nilsson ja Virkkunen, ja kaupunginhallituksen vuoden lopulla asettamaan komiteaan, jonka tehtävänä oli suunnitella lastensuojelulaitosten työnjaon ja niiden kasvatuksellisen toiminnan edelleen kehittämistä, valittiin lautakunnan edustajaksi sen puheenjohtaja, rouva Larsson.

Lastensuojeluvirasto

Yleinen toimisto. Lastensuojelun toimitusjohtajana ja samalla lastensuojeluviraston päällikkönä toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen ja sihteerinä varatuomari A. Koskenkylä. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat olivat yhdistettyinä huoltolautakunnan tilitoimistoon, kun taasen lastenhuoltokorvausten perimisestä huolehti kummallekin lautakunnalle yhteinen huoltotoimen asiamiesosasto. Yleisen toimiston kansliatehtäviä hoiti neiti C. Nyström neiti A. Haajasen avustamana sekä vastaanotto- ja rekisteritoimistoa neiti M. Tawaststjerna neitien H. Stråhlmanin ja T. Parman suorittaessa toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimiset. Edellisten lisäksi toimi rekisteritoimistossa kirjoitus- ja kotikäyntiapulaisena rouva I. Arstila.

Turvattomain lasten huoltotoimisto. Lastenhuollontarkastajana toimi pastori K. F. Palomäki, apulaisenaan rouva A. Stegman. Kansliatehtävistä huolehti neiti E. Ekholm neiti G. Boldtin ja rouva A. Kauralan avustamina. Toimiston kodissakävijöinä olivat rouva M. Hainari, neiti K. Kivikoski ja rouva E. Rätty.

Suojelukasvatustoimisto. Nuorisonhuoltajana oli filosofianmaisteri K. Helasvuo. Toimiston kirjoitustehtävistä huolehti neiti K. Pajunen ja kodissakävijöinä toimivat opettaja A. Gronow ja virastovaratyöntekijä H. Koskinen.

Aviottomain lasten huoltotoimisto. Lastenvalvojana oli hovioikeudenauskultantti A. E. Heiskanen, varamiehenään lautakunnan sihteeri A. Koskenkylä. Lastenvalvojan perimistoimistoa hoiti rouva A. Tolvanen rouvien K. Leppäsen ja G. Mannisen avustamina. Kodissakävijänä toimi rouva I. Glansenstierna-Stenvall ja lastenvalvojan toimitustehtävistä huolehtivat rouvat A. Alanen, L. Honkanen, V. Hyvärinen ja E. Nyhlund. Lasten sijoitusta ja hoitoa valvovan naistarkastajan M. Ahlbergin ollessa virkavapaana elokuun 1 p:n asti hoiti hänen virkaansa terveyssisar L. Hirstiö.

Äitiysavustus- ja perhelisätoimistoa hoiti rouva S. Hiisivaara rouva B. Forsmanin huolehtiessa tarkastuskäynneistä ja lastenhoidon neuvolain avustaessa anomusten vastaanottamisessa ja myönnettyjen avustusten jakamisessa. Avustavana toimistoapulaisena oli lokakuun 9 p:stä alkaen neiti L. Kauppinen.

Työhuoltotoimiston hoitajana toimi filosofianmaisteri M. Törnudd apunaan yhteiskuntatieteiden kandidaatti H. Laitila, rouva T. Sinervo ja kiireimpinä aikoina lisäksi tilapäinen apulainen.

Lastensuojelulautakunnan lääkärinä toimi lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma omistaen suurimman osan ajastaan Sofianlehdon pikkulastenkodin ja vastaanottokodin valvontaan, mutta huolehtien myöskin muiden lastenhuoltolaitosten terveydenhoidollisesta tarkastuksesta.

Lastensuojeluviraston vahtimestarin tehtäviä hoiti K. Miettinen asiapojan ja asiatyön avustamana.

Lähetetyt kirjeet. Lautakunnan ja sen eri osastojen tekemäin päätösten johdosta tai muusta syystä lähetettiin lastensuojeluvirastosta kertomusvuoden kuluessa yhteensä 29 733 (edellisenä vuonna 25 313) kirjelmää tai laajempaa esitystä. Näistä oli lautakunnan tai yleisen toimiston hallinnollisia esityksiä 983 (698), rekisteritoimiston läheteitä 1 107 (762), turvattomain lasten huolto-osastolta toimitettuja 3 100 (1 950), suojelukasvatustoimistosta lähetettyjä 3 873 (1 316), aviottomain lasten huoltotoimistosta 12 871 (16 216), äitiysavustus- ja perhelisätoimistosta 3 897 (2 613) ja työhuoltotoimistosta 3 902 (1 758). Lisäksi eri osastoilta lähetettiin joukko toimistoonkutsuja, joita ei ole katsottu tarpeellisiksi rekisteröidä.

Ilmoitukset lastensuojelutoimenpiteistä kaipaavista lapsista. Lukuunottamatta suojelukasvatustoimistolle ilmoitettuja sekä kesäksi maalle toimitettuja ja leikkikentille ilmoitautuneita lapsia, joista seuraa eri selostus, jätettiin lautakunnan vastaanotto- ja rekisteritoimistoon kertomusvuoden kuluessa yhteensä 2 461 (edellisenä vuonna 1 959).

ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteesta olevista lapsista ja nuorista henkilöistä, jakautuen nämä ilmoitukset niitä tehneisiin nähden seuraavasti:

Huoltolautakunta	24	Lastensuojeluyhdistykset	73
Poliisilaitos	4	Lastensuojelulautakunnan eri osastot	1 246
Muut viranomaiset	324	Yksityiset henkilöt	35
Vanhemmat itse	436		
		Yhteensä	2 461

Ilmoittajain tiedonantojen mukaan oli ilmoituksen aiheena:

Lasten pahoinpitely tai huono hoito ...	51	Lasten avioton syntyperä	686
Lasten turvattomuus	723	Kasvatukselliset syyt	619
Vanheppain huono elämä	76	Muut syyt	293
Lasten aistivallisuus tai vähälähjaisuus	13		
		Yhteensä	2 461

Minkä verran ilmoitetuista lapsista oli toimitetun tutkimuksen jälkeen otettava lautakunnan huostaan samoin kuin muutkin heihin kohdistuneet erikoisemmat toimenpiteet ilmenevät seuraavista tässä kertomuksessa esiintyvistä selostuksista.

Lastensuojelulautakunnan huostaan otetut lapset. V:n 1945 alussa oli lastensuojelulautakunnan täysihuollossa edellisestä vuodesta jäljellä kaikkiaan 1 521 lasta. Vuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 723 lasta (edellisenä vuonna 412), joten kertomusvuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 2 244 (2 140) lasta. Edellä mainituista 2 244 lapsesta oli 367 suojelukasvatusta tarvitsevaa ja 1 870 n. s. köyhäinhoidollista eli turvatonta lasta. Sitäpaitsi oli 7 lasta osan vuodesta suojelukasvatustoimiston ja osan vuodesta turvattomien lasten huoltotoimiston huollossa. Lasten vaihtuminen vuoden kuluessa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huolto-osasto	Jäljellä v:sta 1944		Uusia		Yhteensä		Eronneita ¹⁾		Jäljellä v:een 1946		V:den 1945 kuluessa poistettuja ja uudelleen hoitoon otettuja	
	Poikia	Tyt-töjä	Poikia	Tyt-töjä	Poikia	Tyt-töjä	Poikia	Tyt-töjä	Poikia	Tyt-töjä	Poikia	Tyt-töjä
Suojelukasvatus-osaston huollossa	150	51	100	73	250	124	109	64	141	60	26	23
Turvattomien lasten huoltotoimiston hoivissa	702	618	322	235	1 024	853	336	300	688	553	21	23
Yhteensä	852	669	²⁾ 416	²⁾ 307	²⁾ 1 268	²⁾ 976	²⁾ 439	²⁾ 363	829	613	47	46

Kuten edellä olevasta asetelmasta ilmenee, oli kertomusvuoden kuluessa hoidetuista lapsista 93 sellaista, jotka syystä tai toisesta poistettiin lautakunnan luetteloista, mutta myöhemmin otettiin jälleen lautakunnan hoitoon.

Edellä mainituista 2 244 lapsesta osa oli sijoitettu lautakunnan omiin laitoksiin, osa valtion ja yksityisten ylläpitämiin lastenhuoltolaitoksiin sekä yksityiskoteihin. Sitäpaitsi hoidettiin aistivallisia ja raajarikkoisia sekä tylsämielisiä heille sopivissa erikoislaitoksissa. Lisäksi 28 lasta sai vain raha-avustusta. Lasten jakaantuminen eri huolto-

¹⁾ Tähän sisältyy 9 poikaa ja 6 tyttöä, jotka jo kertomusvuoden alussa poistettiin lautakunnan huostasta. — ²⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

muotojen mukaan sekä huoltopäivien luku eri huoltopaikoissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltomuoto	Lapsia			Huoltopäiviä			
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Keskimäärin hoitokäiden
<i>Suojelukasvatusta tarvitsevia</i>							
<i>a) lapsia</i>							
Lautakunnan alaisissa laitoksissa	202	87	289	41 714	12 755	54 469	188.5
Sairaaloissa	21	14	35	1 409	812	2 221	63.5
Muissa laitoksissa	2	4	6	378	1 003	1 381	230.2
<i>b) nuoria henkilöitä:</i>							
Seimelän tyttökodissa	—	5	5	—	808	808	161.6
Onnelan tyttökodissa	—	2	2	—	373	373	186.5
Yläneen tyttökodissa	—	9	9	—	1 556	1 556	172.9
Vuorelan kasvatustaloksessa	—	2	2	—	722	722	361.0
Kotiniemen kasvatustaloksessa	9	—	9	2 191	—	2 191	243.4
Käyrän turvakodissa	1	—	1	365	—	365	365.0
Rajamäen työsiirtolassa	13	7	20	2 958	1 440	4 398	219.9
Väinölän turvakodissa	—	14	14	—	717	717	51.2
Ostenson turvakodissa	7	—	7	2 119	—	2 119	302.7
Järvinen vastaanottolaitoksessa	8	—	8	838	—	838	104.8
Hovin kasvatustaloksessa	1	—	1	332	—	332	332.0
Pohjolan poikakodissa	1	—	1	228	—	228	228.0
Pernasaaren eristyslaitoksessa	1	—	1	180	—	180	180.0
Vain raha-avustusta saaneita	17	11	28	—	—	—	—
<i>Yhteensä</i>	<i>250</i>	<i>124</i>	<i>374</i>	<i>52 712</i>	<i>20 186</i>	<i>72 898</i>	<i>194.9</i>
<i>Turvattomia</i>							
<i>a) lapsia</i>							
Lautakunnan alaisissa laitoksissa	386	264	650	63 439	35 272	98 711	151.9
Yksityisissä lastenhuoltolaitoksissa	345	282	627	88 345	73 736	162 081	258.5
Ammattikoulukodeissa	—	1	1	—	181	181	181.0
Sairaaloissa	42	18	60	1 854	1 434	3 288	54.8
Yksityisissä perheissä	305	296	601	86 462	86 255	172 717	287.4
Aistivallits- ja raajarikkoisten hoitoloissa	6	4	10	1 325	883	2 208	220.8
Vajaamielisten hoitoloissa	55	45	100	16 720	14 470	31 190	311.9
<i>b) nuoria henkilöitä</i>							
Perttulan kasvatustaloksessa	1	—	1	265	—	265	265.0
Seimelän tyttökodissa	—	4	4	—	878	878	219.5
Kaupunkilähetyksen naissiirolassa	—	3	3	—	473	473	157.7
Lausteen poikakodissa	1	—	1	365	—	365	365.0
Pohjolan poikakodissa	4	—	4	1 100	—	1 100	275.0
<i>Yhteensä</i>	<i>1 024</i>	<i>853</i>	<i>1 877</i>	<i>259 875</i>	<i>213 582</i>	<i>473 467</i>	<i>252.2</i>
Kaikkiaan	1 268	976	2 244	312 587	233 768	546 355	243.5

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 1 297 eli 57.8 % ja aviottomia 947 eli 42.2 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 55.0 ja 45.0 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 71.7 ja 28.3. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 774:llä eli 59.7 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 413:lla eli 31.8 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 110 eli 8.5 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 376:lla eli 39.7 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 508:lla eli 53.6 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 63:lla eli 6.7 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

1) Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Ikäänsä nähden jakaantuivat lapset seuraavasti:

Ikä vuoden päätyessä, vuotta	Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia		Turvattomia lapsia		Lapsia kaikkiaan	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alle 2	—	—	295	15.7	295	13.2
2—6	2	0.5	469	25.0	471	21.0
7—12	25	6.7	531	28.3	555	24.7
13—15	120	32.1	423	22.5	541	24.1
16—17	169	45.2	131	7.0	296	13.2
18—	58	15.5	28	1.5	86	3.8
Yhteensä	374	100.0	1 877	100.0	2 244	100.0

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nim. 1 655 eli 75.7 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 21 ja muualla Uudenmaan läänissä 89, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 422 eli 19.3 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikkaoikeus oli 1 638:lla eli 78.8 %:lla Helsingissä, 62:lla kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 44:llä muualla Uudenmaan läänissä. Vain 148:lla oli kotipaikkaoikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 186 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, on heidät ryhmitetty vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli m. m. tehdas- y. m. ammattityöntekijäin lapsia 919 eli 41.0 %, muiden työntekijäin 444 eli 19.8 %, palvelijoiden 281 eli 12.5 %, itsenäisten liikkeenharjoittajain 180 eli 8.0 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 220 eli 9.8 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 45 eli 2.0 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, miksi edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtuva seikka. Ainoastaan 544:ssä eli 24.2 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 277 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajeamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkisuuden ja 267 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 1 581:ssä eli 70.5 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 506 eli 22.5 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskky, 380:ltä eli 16.9 %:lta oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 183 lasta eli 8.2 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 328 lapsen, 14.6 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 88 tapauksessa, 3.9 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 1 945:llä eli 86.7 %:lla suomi, 244:llä eli 10.9 %:lla ruotsi ja 55:llä eli 2.4 %:lla jokin muu kieli.

Suojelukasvatuksen alaiset hoidokit ja niitä varten tarkoitetut laitokset

Suojelukasvatusta tarvitsevat edellä mainituista lautakunnan huostaan otetuista lapsista olivat lastensuojeluviraston suojelukasvatusosaston huollossa ja oli näiden huoltamiseen käytettävissä seuraavat kaupungin ylläpitämät laitokset.

Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti Sofianlehdossa. Edellinen näistä toimii havainnoimislaitoksena kouluikäisten lasten vastaisiin hoitopaikkoihinsa sijoittamista varten, jota paitsi käytökseltään moitteettomat lapset voivat sen koululaisosastolla asuen käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Ammattioppilaskoti taasen tarjoaa asunnon ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin tai tehtaiden työpajoihin siirtyville pojille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksin jätettyinä voisi vielä tulla elämässä omin neuvoin toimeen. Vastaanottokodissa oli yhteensä 104 ja ammattioppilaskodissa 36 hoitopaikkaa. Kummankin laitoksen johtajana toimi opettaja M. Tuokko apunaan ylikatsastaja M. Pitkänen ja

emännöitsijänä neiti E. Gröning. Poikaosaston hoitajana toimi neiti I. Hänninen ja tyttöosaston hoitajana neiti E. Nieminen, kummallakin apunaan hoitajatarharjoittelija. Ammattioppilaskotia hoitivat neidit I. Jääskeläinen ja H. Ilvesvaara. Näiden lisäksi oli kaikilla osastoilla yhteinen keittäjä ja leipoja sekä lämmittäjätalonmies, ompelija, 2 pesijää ja 5 palvelijaa.

Ryttylän koulukoti omine maatiloineen, joka sijaitsee Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 120 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa on kiinnitetty erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana toimi diplomi-insinööri V. Antila ja opettajina T. R. Reino ja T. A. Mikkola. Viimeksi mainitun erottua joulukuun 1 p:nä tuli hänen seuraajakseen P. Toivonen. Avoimna oleva kolmannen opettajan virka oli oppilaiden satunnaisen vähälukuisuuden johdosta edelleen täyttämättä. Emännöitsijänä oli neiti M. Nurmi. Viidessä eri kotikunnassa asuvien oppilaiden hoitajina toimivat neidit E. Roselius, T. Eskola, A. Ohraniemi, A. Haavisto ja A. Latva. Opetusta eri ammattiteissa antoivat veistonopettaja L. Keinänen, konepuuseppä I. Saipion avustamana, metallitöidenopettajat L. Aranko, S. Colliander ja seppä K. Moisio, räätälimestari K. V. Laakso, suutarimestari J. A. Lampinen, puutarhuri L. Päivike, maataloustöiden johtaja V. Niittylä ja karjakko M. Koskinen. Näiden lisäksi kuului laitoksen toimihenkilöihin keittäjä, leipoja, 3 palvelijaa, 2 pesijää, lämmittäjä, tallimies, navetta-apulainen ja 3 maataloustyöntekijää.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, joka sijaitsee Lohjan pitäjässä, on tarkoitettu 40 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi neiti L. Kivekäs helmikuun 1 p:nä asti ja hänen jälkeensä H. Laaksonen. Opettajana oli A. Itkonen sekä emännöitsijänä ja samalla talousaskareiden ohjaajana neiti L. Nummenkorpi. Lastenhoitajana ja samalla käsitöiden opettajana toimi neiti T. Peltola. Maanviljelystehtävistä huolehti maataloustöiden johtaja J. Arola tallimiehen ja 1 maataloustyöntekijän avustamana ja navettatöistä karjakko M. Juola käyttäen vanhempia oppilaita apunaan. Lisäksi laitoksessa oli hoitajatarharjoittelija ja palvelija, toimien viimeksi mainittu myös puutarhanhoitajana.

Tavolan koulukoti, joka sijaitsee Nummen pitäjässä, on tarkoitettu enintään 25 kehityksensä puolesta apukouluasteella olevalle suomenkieliselle pojalle. Laitoksen oppilasasuntolassa oli 15 sijaa. Osa oppilaista oli sijoitettu täysihoitoon laitoksen lähellä oleviin yksityisiin perheisiin. Koulukodin johtajana ja samalla opettajana toimi J. Jokinen sekä emännöitsijänä ja oppilasasuntolan hoitajana neiti M. Leppäniemi apunaan keittäjä ja palvelija.

Toivolon koulukoti, joka sijaitsee Helsingin pitäjän Pakinkylässä, on tarkoitettu 85 kansakoulukäiselle lapselle. Laitos oli lastensuojeluviraston eri toimistoille osittain yhteinen ja mainitaan siitä lähemmin turvattomien lasten huoltotoimiston yhteydessä,

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääasiassa pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa.

Koulukotien hoidokit. V:n 1945 aikana oli kaikkiaan 151 suojelukasvatusosaston hoidokkia sijoitettu edellä mainittuihin kaupungin ylläpitämiin koulukoteihin, Toivolaa lukuunottamatta, ja ilmenee oppilaiden vaihtuminen niissä seuraavasta yhdistelmästä:

Koulukoti	L a p s i a					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1944	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 1946	Kaikkiaan	Keskimäärin hoidokkia kohden
Ryttylä	65	19	84	38	46	19 054	226.8
Toivoniemi	26	6	32	11	21	8 433	263.5
Tavola	33	2	35	11	24	9 915	283.3
Yhteensä	124	27	151	60	91	37 402	247.7

Asianomaisten johtajain lastensuojeluvirastoon kuukausittain lähettämien arvostelujen mukaan, joissa eri arvostelijain vaatimusten mahdollinen erilaisuus on luonnollisesti otettava huomioon, käyttäytyi seuraavasta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä koulukotien oppilaista v. 1945 hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Ryttylä	Toivoniemi	Tavola
Hyvin	60	48	93
Tyydyttävästi	14	50	6
Huonosti	26	2	1
Yhteensä	100	100	100

Muissa suojelukasvatukseen käytettävissä olleissa laitoksissa vaihtuivat hoidokit seuraavasti:

Hoitokoti	L a p s i a					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1944	Uusia	Yhteensä	Kuolleita	Jäljellä v:teen 1946	Kaikkiaan	Keskimmäisin hoitokkia koden
Vastaanottokoti	14	113	127	105	22	6 672	52.5
Ammattioppilaskoti	33	7	40	15	25	10 379	259.5
Toivolan koulukoti	—	1	1	1	—	16	16.0
Yhteensä	47	121	168	121	47	17 067	101.5

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 79 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 14 poikaa ja 15 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 27 poikaa ja 23 tyttöä sekä poistettiin 8 poikaa ja 21 tyttöä, joten seuraavaan vuoteen jäi 33 poikaa ja 17 tyttöä. Huoltopäiviä oli 16 208.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 35 lasta yhteensä 2 221 päivää; yhtä tyttöä lukuunottamatta nämä kaikki olivat sitäpaitsi olleet jossain muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 6 poikaa ja 7 tyttöä.

Alaikäiset lainrikkoajat. Suojelukasvatustoimiston puolesta hoiti nuorista rikoksenteijöistä annetun lain määräämät tehtävät Vankeusyhdistyksen ylläpitämä Nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti esitutkinnat Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneinä rangaistavan teon tehneistä, syytteeseen asetetuista ja huolehti ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksenteijäin valvonnan järjestelystä sekä lastensuojelulain määräämästä lautakunnan edustuksesta poliisikuulustelussa ja oikeudessa, milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 vuotias.

Nuorisonrikollisuuden ehkäisemisessä suojelukasvatustoimisto taasen sai huomattavaa tukea kaupungin nuorisojärjestöiltä ja niiden keskuudestaan muodostamilta Helsingin suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä nuorisotyötoimikunnalta. Useat järjestöjen jäsenet ja johtohenkilöt toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien tai siveellisesti hairahuneiden alaikäisten vapaaehtoisina valvojina.

Nuorisonrikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot siitä, paljonko rikospoliisi v:n 1945 aikana tutki eri ikäisinä rikoksia tehneitä alaikäisiä:

	Alle 15 v.		15—17 v.		18—20 v.		Kaikki		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Rikoksesta epäiltyjä	16	1	241	68	434	162	691	231	922
Syytteeseen pantuja	—	—	241	68	434	162	675	230	905

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin v. 1945 irtolaisuuden takia 160 alle 18 vuotiaasta henkilöä pidätysten luvun ollessa saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaanluettuina 200.

V:n 1945 aikana saapui huoltolautakunnan alkoholistihuolto-osastolle seuraavat tiedot poliisin pidättämisistä juopuneista alaikäisistä: pidätyksiä oli 85 ja pidätettyjä eri henkilöitä 75. Viimeksi mainituista oli 6 poikaa ja 1 tyttö alle 16 vuotiaita lapsia sekä 60 poikaa ja 8 tyttöä 16—17 vuotiaita nuoria henkilöitä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15 vuotiaana rikoksensa tehneet sekä joku määrä syytteeseen asetettuja tai tuomittuja 15—17 vuotiaana rikoksen tehneitä viimeksi mainittujen pääosan jäädessä yksinomaan rikosoi-keudellisten toimenpiteitten varaan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön mää-
räämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki edellä mainitut irtolaisuuden takia tai juopuneena pidätetyt, lukuunottamatta yhtä poikaa, joka alkoholistiksi todettuna jäi huoltolautakunnan huollettavaksi.

Kaikkiaan saapui v:n 1945 aikana 470 suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia koskevaa ilmoitusta, jotka ilmoitusten tekijäin ja ilmoitusten syiden mukaan ryhmittäytyivät seuraavasti:

	Alle 16 v.		16—17 v.		Kaikki		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
<i>Ilmoituksen tekijä</i>							
Kouluviranomainen	28	14	2	—	30	14	44
Poliisi- tai oikeusviranomainen	89	7	29	23	118	30	148
Huoltoviranomainen	9	3	48	1	57	4	61
Lastensuojeluviranomainen	14	5	33	11	47	16	63
Yksityinen henkilö	48	24	34	48	82	72	154
Yhteensä	188	53	146	83	334	136	470
<i>Ilmoituksen syy</i>							
Lsl. 8 § 1 e mom.:							
Luvaton ansiotoimi	2	5	—	1	2	6	8
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	26	15	—	—	26	15	41
Lsl. 8 § 2 mom.:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsitlemättä	86	12	11	6	97	18	115
Syyttäjä jättänyt syyttämättä, LNR 2 §	—	—	1	—	1	—	1
Oikeus jättänyt tuomitsematta, LNR 3 §	3	—	1	—	4	—	4
Havaittu irtolaiseksi	61	19	68	74	129	93	222
Tavattu juopuneena	10	2	65	2	75	4	79
Yhteensä	188	53	146	83	334	136	470
Jäljellä v:sta 1944	9	6	6	4	15	10	25
Kaikkiaan	197	59	152	87	349	146	495
<i>Kohdistetut toimenpiteet</i>							
Osaston päättämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b kohta, varoitus	30	7	27	8	57	15	72
Lsl. 9 § 2 mom. d kohta:							
Toimitettu kotikuntaansa	17	7	14	16	31	23	54
Toimitettu lääkärin hoitoon	3	1	6	4	9	5	14
Muu toimenpide.	3	2	6	1	9	3	12
Lsl. 9 § 2 mom. e kohta, suojeluvalvojan määrääminen ...	35	12	19	16	54	28	82
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, sopimuk- sen nojalla	14	7	7	8	21	15	36
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, lastensuo- jelulautakunnan päätöksen nojalla	13	6	5	5	18	11	29
Nuorisonhuoltajan määräämä toimenpide tai ei mitään toimenpidettä	48	8	42	21	90	29	119
Yhteensä	163	50	126	79	289	129	418
V:een 1946 jääneitä	34	9	26	8	60	17	77
Kaikkiaan	197	59	152	87	349	146	495

Tutkimuksen yhteydessä pyydettiin psykiatrilääkärin lausunto toiselta kaupunginlääkäriltä 30 tapauksessa, kansakoulujen lastenpsykiatrilta 9, Samfundet Folkhälsan i svenska Finland nimisen järjestön mentaalihygieeniseltä neuvonta-asemalta 6, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosaston lääkäriä 17, yhteensä 62 tapauksessa, minkä lisäksi eräitä hoidokkeja ohjattiin psykiatrilääkärin yksityisvastaanotolle.

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia	Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja				Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojana ollessa					Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	Lastensuojeluviranomainen	Yksityisen henkilön	Yksityisen hoito-omaisen	Lastensuojeluviranomainen	Yksityisen henkilön			
Jäljellä vsta 1944	16	7	4	2	19	10	29	
V. 1945 valvontaan tulleita	59	40	40	3	88	54	142	
Yhteensä	75	47	44	5	107	64	171	
Näistä:								
Muutti toiselle paikkakunnalle	5	2	—	—	4	3	7	
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	3	4	2	2	6	5	11	
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastensuojelulaitokseen tai valvonta lopetettiin tuloksettomana	7	9	6	—	12	10	22	
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi ...	1	3	2	1	4	3	7	
V:een 1946 valvontaan jääneitä	59	29	34	2	81	43	124	
Yhteensä	75	47	44	5	107	64	171	

Suojelukasvatustoimiston lastensuojelulaitoksiin tai maksulliseen perhehoitoon sijoittamat lapset ja nuoret henkilöt ilmenevät sivulla 6 olevasta taulukosta.

Turvattomain lasten huoltotoimiston hoidokit ja lastenkodit

Kuten aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa kertomusvuoden aikana yhteensä 1 877 (vuotta aikaisemmin 1 864) köyhäinhoidollista, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 1 228 (1 340) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nimittäin 601 (678) yksityisiin perheisiin ja 627 (662) yksityisiin lastenkoteihin. Koska varsinkaan hentojen pikkulasten maaseudulle lähettäminen ei ole lastenhoidon kannalta tarkoituksenmukaista eikä kouluikäisillekään lapsille ole aina heti sopivaa kasvatuskotiä saatavissa, oli toimiston käytettävissä seuraavat lastenkodit:

Sofianlehdon pikkulastenkodissa on eri osastoillaan yhteensä 100 hoitopaikkaa 0—2 vuoden ikäisille lapsille. Kodin johtajana toimi neiti L. Härmälä ja emännöitsijänä neiti E. Mäisseli lokakuun 1 pään asti ja hänen jälkeensä neiti A. Kortteisto. Eri osastoja hoitivat neidit T. Hamara, I. Karjalainen, S. Peura ja S. Pirkkalainen. Heidän apunaan toimi 10 ammattitaitoista lastenhoitajaa ja 15 palkatonta hoitajajarjoittelijaa kuusi kuukautta käsittävissä vuoroissa. Lisäksi kuului tämän laitoksen henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 5 palvelijaa, 2 pesijää ja lämmittäjä-talonmies.

Reijolan lastenkoti, jossa eristysosastoinen on 35 hoitopaikkaa, on tarkoitettu pääasiassa lastentarhaiässä oleville normaalikykyisille lapsille. Kodin johtajana toimi neiti M. Ritvanen sekä lastenhoitajina neidit A. Carlén, I. Nikula, K. Nyholm, T. Pertto ja E. Rehnström. Näiden lisäksi kuului lastenkodin henkilökuntaan ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa.

Kullatorpan lastenkodissa hitaammin kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaiässä olevia lapsia varten on niinkään 35 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola ja

lastenhoitajina neidit K. Koivula, M. Lempinen, A. Valkonen ja A. Vallenius. Lisäksi oli tässäkin lastenkodissa ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa.

Toivolankoulukoti Helsingin pitäjän Pakinkylässä omine maatalouksineen oli tarkoitettu enintään 85 huonohoitoiselle kansakouluiässä olevalle lapselle. Laitoksessa toimi vain suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu, koska sinne sijoitetut ruotsinkieliset lapset voivat opiskella koulukodin lähellä sijaitsevassa Oulunkylän ruotsinkielisessä kansakoulussa. Koulukodin johtajana toimi K. A. Kurkela, apunaan rouva L. Kurkela helmikuun 1 p:ään asti sekä heidän jälkeensä F. M. Kurkiharju ja rouva A. Kurkiharju. Opettajina toimivat E. Hurskainen elokuun 1 p:ään asti ja sen jälkeen V. Kivisalo sekä R. Honkapiirtti ja näiden lisäksi rouva L. Kivisalo syyskuun 1 p:stä alkaen. Tässäkin koulukodissa oli kolme eri oppilasasuntolaa, joiden hoitajina toimivat neidit A. Eskola, H. Hirvonen ja I. Kallio. Lisäksi oli laitoksen aitauksen ulkopuolella sijaitsevaan rakennukseen järjestetty alaikäisistä lainrikkajista heidän asiainsa tutkintoaikana huolehtiva eristysosasto, jota hoiti laitoksen puuseppäkatsastaja M. Larjala. Koulukodin emännöitsijänä toimi rouva L. Vilku ja maataloustöiden johtajana P. Karvia sekä puutarhurina J. E. Lindqvist. Sitäpaitsi kuului laitoksen henkilökuntaan suutari, maataloustöiden johtajan apulainen, ompelija, keittäjä, karjakko ja 5 palvelijaa.

Vastaanottokodin koululaisosastolle sijoitetut köyhäinhoidolliset lapset kävivät kaupungin kansakouluissa.

Lastenkotien valvonnasta huolehti lähinnä lastenhuollontarkastaja. Lasten terveydenhoidon tarkastus sekä ruokajärjestyksen määrääminen näissäkin kodeissa kuului lautakunnan lääkärille.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin lastenkodeissa v:n 1945 aikana selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianlehdon pikkulasten- koti	Reijolan lasten- koti	Kullatorpan lastenkoti	Toivolankoulu- koti	Vastaan- ottokodin koululais- osasto	Yhteensä
V:sta 1944 hoitoon jääneitä	87	31	32	57	50	257
V. 1945 hoitoon otettuja	220	70	19	40	88	437
Yhteensä	307	101	51	97	138	694
Näistä:						
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:						
sijoitettiin yksityishoitoon	—	12	—	1	10	23
siirrettiin toiseen lastenkotiin	24	6	9	7	26	72
toimitettiin sairaalaan	9	—	5	1	—	15
b) Toimiston hoidosta poistettuina:						
luovutettiin vanhempainsa hoitoon ...	119	38	2	6	28	193
luovutettiin toisten maksuttomaan hoitoon	32	1	1	3	10	57
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	1	—	—	—	1	2
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	4	2	2	8
kuoli	31	—	—	—	—	31
poistettiin muista syistä	—	1	—	3	1	5
Poistettuja yhteensä	216	68	21	23	78	406
V:een 1946 jääneitä	91	33	30	74	60	288

Yksityishoitoon sijoitetut normaalilapset. Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1945 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana on ollut useammassa hoitopaikassa. Näin on asianlaita maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 1 lapseen nähden, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 2 lapseen nähden ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 4 lapseen nähden.

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maa- seudulle	Helsinkiin	Maa- seudulle	
V:sta 1944 hoitoon jääneitä	131	338	133	363	965
V. 1945 hoitoon otettuja	64	122	53	61	300
Yhteensä	195	460	186	424	1 265
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	6	9	2	5	22
siirrettiin kunnan lastenkotiin	8	31	6	11	56
siirrettiin yksityisiin lastenkoteihin	2	3	2	4	11
siirrettiin ammattikoulukotiin	—	1	—	—	1
siirrettiin sairaalaan	—	2	—	—	2
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin yleisen kanslian huoltoon	1	—	1	—	2
luovutettiin vanhempainsa huoltoon	46	89	9	30	174
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	1	—	—	1	2
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	—	1	1
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	10	19	4	28	61
poistettiin työkykyisiksi tultuaan	6	5	19	29	59
kuoli	1	3	—	—	4
poistettiin muista syistä	4	4	6	3	17
Poistettuja yhteensä	85	166	49	112	412
V:een 1946 jääneitä	110	294	137	312	853

Mitä muissa laitoksissa hoidettuihin lapsiin tulee, mainittakoon, että Harjulan kodin-
hoitokoulussa oli 1 tyttö 181 päivää.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa
luokse. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheim-
mille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja huoltolautakuntien välityksellä
tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasva-
tusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston kodissakävijät ja lastenhoidonneuvoloi-
den hoitajat, kun taas maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset huolto-
lautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin las-
tenhuollontarkastaja apulaisineen koetti eri seuduille tekemillään tarkastusmatkoilla
valvoa, että kasvatusta ja hoitoa kasvatuskodeissa oli lasten ikä- ja kehityskautta vastaava.
Huonoiksi näyttäytyneistä hoitopaikoista siirrettiin lapset parempiin kasvatuskoteihin
tai asiallisten syiden vaatiessa myöskin kaupungin omiin lastenhuoltolaitoksiin.

Aistivallisia, raajarikkoisia ja vajaamielisiä lapsia oli turvattomain lasten huoltotoi-
miston huollossa yhteensä 110 seuraavassa taulukossa mainituissa laitoksissa, ollen näihin
nähtäen huomattava, että sokeain-, kuuromykkäin- ja raajarikkoisten kouluissa olleet
lapset viettivät lomansa jossain muualla.

L a i t o s	L a p s i a								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1944		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1946		Kaikkiaan	Keskimäärin hoitokäi- röiden
	Poikia	Tytöitä	Poikia	Tytöitä		Poikia	Tytöitä	Poikia	Tytöitä		
Turun kuuromykkäinkoulu	—	1	1	1	3	—	1	1	1	825	275.0
Mikkelin kuuromykkäinkoulu	2	—	—	—	2	2	—	—	—	505	252.0
Porvoon kuuromykkäinkoulu	1	—	—	—	1	1	—	—	—	150	150.0
Rajaarikkoisten huoltolaitos	—	—	2	—	2	1	—	1	—	348	174.0
Helsingin sokeainkoulu	—	—	—	2	2	—	2	—	—	380	190.0
Toivolän vajamielisten kasvatuskoti Muhoksella	6	—	1	—	7	1	—	6	—	2 494	356.0

Jatkoa

L a i t o s	L a i t o s								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1944		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1946		Kaikkiaan	Keskimäärin hoidoksi kohtien
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä		Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä		
Suomen kirkon sisälähetysseuran diakonissalaitos Kuopiossa	12	8	—	—	20	6	1	6	7	5 704	285.2
Helsingin diakonissalaitos	22	22	7	3	54	4	3	25	22	16 988	314.6
Vaajasalon langettavatautisten parantola	1	3	2	—	6	—	3	3	—	1 259	209.8
Oulun kaatumatautisten huoltokoti	2	—	—	—	2	—	—	2	—	730	365.0
Kortejoen langettavatautisten miesparantola	1	—	—	—	1	—	—	1	—	365	365.0
Seinäjoen piirisairaalat	1	—	—	—	1	—	—	1	—	365	365.0
Kuhankosken tyttökoti Laukaassa	—	9	—	—	9	—	—	—	9	3 285	365.0
Yhteensä	48	43	13	6	110	15	10	46	39	33 398	303.6

Kaikki kouluiässä olevat normaalikykyiset hoitolapset saivat käydä kansakoulua, josta vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi toimitti lautakunta 51 kansakoulukurssin suorittaneelle yksityishoitoon sijoitetulle lapselle tilaisuuden saada taipumuksiensa mukaista ammatillista jatko-opetusta seminaareissa, kauppa-, maamies- ja talouskouluissa, konekirjoituskursseilla tai erilaisiin käsityöammatteihin valmistavissa laitoksissa, käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 156 862: 55 mk, josta saatiin sosiaaliministeriöltä 75 000 mk:n suuruinen korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

Sijoitusalue	L a p s i a				
	Jäljellä v:sta 1944	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 194
Espoo	10	3	13	3	10
Kirkkonummi	8	1	9	3	6
Siuntio	6	—	6	3	3
Vihti	29	4	33	9	24
Helsingin pitäjä	21	3	24	6	18
Tuusula	15	—	15	6	9
Sipoo	1	1	2	—	2
Nurmijärvi	35	2	37	7	30
Ylivieska	2	—	2	—	2
Somero	62	13	75	15	60
Nurmo	11	—	11	3	8
Mäntsälä	13	—	13	1	12
Joroinen	1	—	1	—	1
Lohja	6	—	6	1	5
Eri kunnat	143	34	177	55	122
Yhteensä	363	61	424	112	312

Paikallisasiamiehinä toimivat neiti F. Berg Helsingin pitäjässä, rouva J. Carlberg Espoossa, neiti M. Hoffman Kirkkonummella, rouva A. Olin Vihdissä, neidit J. Bergström Siuntiossa, H. Savimaa Tuusulassa, M. Kielomaa Nurmijärvellä, I. Saarikoski Nurmossa, H. Jaantila Lohjalla, maisteri M. Pettersson Sipoossa, terveyssisar E. M. Silver Hyvinkäällä, opettajat I. Hyysti Mäntsälässä ja T. Saarinen Nummella, kansanopiston johtaja J. Kytömäki Ylivieskassa ja kanttori H. Kantola Somerolla.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 60 lasta 3 288 päivää; näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 1 poika ja 3 tyttöä, 1 177 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 8 poikaa ja 4 tyttöä.

Edellisestä vuodesta oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoidossa 1 320 lasta, kertomusvuoden aikana otettiin toimiston huostaan 557 lasta, ja poistettiin 636 lasta, joten, kuten jo aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, toimiston hoiviin v:een 1946 jäi yhteensä 1 241 lasta, joista 3 aistivallista ja 82 vajaamielistä.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempain sukulaisuudesta y.m. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 300 mk:sta 1 200 mk:aan kuukaudelta. Tuberkuloottisten lasten hoidosta maksettiin lastenkoti Droppenille 30—50 mk päivältä. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin hellyttävissä tapauksissa myönnetty vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat normaalityyppiset lapset aikaisemmin selostettuine jatko-opetuksineen maksamaan yhteensä 8 613 878: 70 mk eli keskimäärin n. 5 000 mk vuodessa kutakin lasta kohden — maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta perittyjä korvauksia sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin saatua osuutta lukuunottamatta.

Lasten kesävirkestystoiminta

Edellisinä kesinä oli sosiaaliministeriö ylläpitänyt erikoista toimistoa, joka maatalousnaisten y.m. järjestöjen avulla hankki maaseudulta ilmaiseksi sopivia kesäkoteja Helsingin y.m. suurehkojen asutuskeskusten lapsille. Annettuaan toukokuun 31 p:nä 1945 päätöksen lasten maalesiirron tukemiseksi määrätyn ehdoin myönnettävästä enintään 50 %:n valtionavusta ministeriö ilmoitti luopuvansa mainitun toimiston ylläpidosta jättäen lasten kesäksi maalle lähettämisen kokonaisuudessaan kuntien omaan hoitoon. Kun sijoituskotien hankkiminen elintarvikepuolan kärjistyessä oli entisestään vaikeutunut, kehoitti sosiaaliministeriö kiinnittämään erityistä huomiota vapaiden matkalippujen myöntämiseen sukulais- ja tuttavaperheiden luo kesäksi matkustaville vähävaraisten kotien lapsille.

Noudattaen tätä kehoitusta jaettiin lastensuojeluvirastosta 495 vapaata rautatielippua sellaisille 15 v. nuoremmille lapsille, joiden vanhemmilla ei ollut varaa niitä lunastaa. Lisäksi hankittiin vanhempain avulla joukko maksuttomia ja maksullisiakin kesäkoteja, joille viimeksi mainituille turvattomain lasten huolto-osasto välitti hoitomaksut. Caritas-nimiseen kesäsiirtolaan sijoitettiin 15 lasta. Lasten oleskelu maalla kesti useimmissa tapauksissa koko kesän, poikkeustapauksissa vain yhden kuukauden. Caritas kesäsiirtolassa saivat lapset olla kaksi kuukautta. Ennen lasten maalle lähettämistä toimitettiin terveystarkastus, joka tapahtui osittain lastentarhoissa, mutta useimmat kesäksi maalle lähetettävät lapset tutki lautakunnan lääkäri, tohtori Muroma, joko lastensuojeluvirastossa tai omalla vastaanotollaan.

Kyseisten matkalippujen hinnoista myönsi rautatiehallitus sosiaaliministeriön esityksestä 50 %:n alennuksen. Tämä huomioonotettuna tuli vapaasti jaettujen lippujen yhteishinnaksi 52 053 mk, mistä valtio korvasi puolet, joten siis kaupungin osuudeksi jäi 26 026: 50 mk.

Sellaisille lapsille, joilla ei ollut sopivaa kesänviettopaikkaa maaseudulla, järjestettiin leikkikenttätointia viidellä eri kentällä, nim. Vallilassa, Eläintarhassa, Hietarannassa, Kaivopuistossa ja Toukolassa. Säännöllisesti leikkikentillä käyville lapsille, joiden lukumäärä vaihteli 1000—1500, jaettiin päivittäin maksuttomasti kaupungin elintarvikekeskuksen keittiössä valmistettu keittoateria.

Aviottomain lasten huoltotoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan aviottomain lasten huoltotoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat edelleenkin aviottomain lasten tiedusteleminen ja luetteleminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen, elatusmaksujen periminen, äitien opastaminen lastenhoidossa sekä lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen lasten luku oli seuraava:

V:sta 1944 jäljellä olevia	2 999	Luettelosta poistettuja	798
Uusia hoidokkeja	654	V:een 1946 jääneitä	2 855

Toimiston saatua tietoonsa aviottoman lapsen syntymisen tai siirtymisen kaupunkiin taikka aviottoman äidin raskauden merkittiin pääasiassa äidin ilmoituksen perusteella luetteloon tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja elatusvelvollisesta sekä ne todisteet, jotka äiti saattoi esittää elatusvelvollisuuden selvittämiseksi. Näihin tietoihin perustuvat seuraavat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Äidit siviilisäädyn mukaan:

Naimattomia	2 614
Leskiä tai laillisesti eronneita	203
Naineita	22
Tietoja puuttuu	16
Yhteensä	2 855

Elatusvelvolliset siviilisäädyn mukaan:

Naimattomia	1 458
Leskiä tai laillisesti eronneita	157
Naineita	488
Tietoja puuttuu	752
Yhteensä	2 855

Äidit iän mukaan:

—15 vuotiaita	2
16—19 »	272
20—24 »	989
25—29 »	755
30—34 »	477
35—39 »	249
40— »	84
Tietoja puuttuu	27
Yhteensä	2 855

Elatusvelvolliset iän mukaan:

—15 vuotiaita	—
16—19 »	75
20—24 »	576
25—29 »	603
30—34 »	425
35—39 »	235
40—49 »	193
50— »	65
Tietoja puuttuu	683
Yhteensä	2 855

Äidit ryhmittäytyivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	39	Muita työntekijöitä	260
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	37	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	48
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	221	Yksityisten palvelijoita	780
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	372	Muun elinkeinon harjoittajia	27
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä.	833	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	238
		Yhteensä	2 855

Elatusvelvolliset ryhmittäytyivät ammatin mukaan seuraavasti:

Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	151	Muita työntekijöitä	348
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	170	Merimiehiä ja kalastajia	105
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	188	Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	198
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	199	Muun elinkeinon harjoittajia	13
Tehdas- y.m. ammattityöntekijöitä.	832	Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	651
		Yhteensä	2 855

Lasten sijoittamisessa avustivat äitejä naistarkastajat, jotka yksityisesti tiedustelemalla tai sanomalehdissä ilmoittamalla hankkivat sopivia hoitokoteja. Hoitokustannusten suorittaminen tuotti luonnollisesti varattomille äideille suuria vaikeuksia, minkä vuoksi ne useimmissa tapauksissa suoritettiin lautakunnan puolesta ja velottiin elatusvelvollisilta sopimusten tai tuomioiden sekä äideiltä maksukyvyn mukaan.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat kodissakävijät ja lastenhoidonneuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään 4 kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lapset katsottiin olevan sairashoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Kodissakävijäin ja lastenhoidonneuvolain hoitajien tiedonantojen mukaan lasten hoitotilat olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai:	%	Kasvatusäidin luo sijoitetuista lapsista sai:	%
Hyvän hoidon	76.0	Hyvän hoidon	84.3
Suhteellisen hyvän hoidon	22.9	Suhteellisen hyvän hoidon	15.7
Epättydyttävän hoidon	1.1	Epättydyttävän hoidon	—
Äidin koti oli:		Kasvatusäidin koti oli:	
Hyvässä kunnossa	71.2	Hyvässä kunnossa	77.0
Suhteellisen hyvässä kunnossa	25.2	Suhteellisen hyvässä kunnossa	22.3
Epättydyttävässä kunnossa	3.6	Epättydyttävässä kunnossa	0.7

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1945 aikana 81, joista kuollessaan 58 oli sairaalassa, 15 lastenkodissa, 2 kotona, 2 hoitokodissa ja 4 lapsen kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuoleman syy:		Kuoleman syy:	
Äkillinen vatsa- ja suolikatarri	15	Sydänvika	1
Ravintomyrkytys	12	Tulirokko	1
Keuhkokuume	8	Keuhkotauti	1
Verenmyrkytys	7	Synnytyksen aiheuttama aivovesivuoto	1
Aivokalvontulehdus	6	Hinkuyskä	1
Yleinen myrkytys	5	Nivustyrä leikkauksen jälkeen	1
Kurkkumätä	4	Tippurimyrkytys	1
Keskusia	4	Synnynnäinen syfilis	1
Sydänhalvaus	2	Ontelomärkimä, empyema	1
Tapaturma	2	Tuntematon	5
Tukehtuminen	1		
Katarrikuuhkokuume	1		
			Yhteensä 81

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja tavallisesti äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskeisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määristä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskeisellä ja lautakunnan hyväksymällä sopimuksella 307 tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten korotuksia 140.

Oikeudessa oli edellisestä vuodesta siirtyneitä juttuja vireillä 66 ja uusia haasteita otettiin 216. Koska näistä 64 tapauksessa ei vastaajaa saatu laillisesti haastetuksi ja kun 42 juttua sovittiin sekä 19 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin siis oikeudessa lopullisesti 157 elatuskannetta. Näistä oli aikaisemmin tehtyjen sopimusten tai oikeuden päätösten varassa olleiden elatusapumaksujen korotuksia 66. Jutuista voitettiin 142, hävitettiin 5 riittämättömien todistusten vuoksi ja 10 tapauksessa oli samasta syystä tai siksi, että

lapsen äiti kieltäytyi antamasta selvitykseen tarpeellista tietoa, oikeudenkäynnistä toistaiseksi luovuttava, koska hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiin-
 nettiin oikeudessa 365 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muillekin huoltoviranomaisille pyynnöstä virka-apua lastenvalvojien toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 476.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot:			
Säästö v:sta 1944:	Mk		Mk
Juoksevan tilin ja kassan saldo	128 268: 10		
Valvottujen säästötilien saldo	1 766 899: 10	1 895 167: 20	
Helsinkiläisten suorittamat elatusmaksut		4 393 086: —	
Ulkokuntalaisten » »		52 769: —	
Kunnalle suoritettavat korvaukset		1 427 081: 05	
Käyttövarat oikeuskuluihin		97 291: 35	
» tilapäisiin avustuksiin		8 583: 25	
Oikeuskulujen korvaukset		56 544: 65	
Tilapäisten avustusten korvaukset.....		17 966: 75	
	Yhteensä	7 948 489: 25	

Menot:			
Helsinkiläisille äideille suoritettu lastenhoitoavustus		3 268 681: 64	
Ulkokuntien lastenvalvojille suoritettut maksut.....		52 769: —	
Kunnalle suoritettut:			
elatusmaksukorvaukset		1 427 081: 05	
oikeuskulujenkorvaukset.....		56 544: 65	
tilapäisten avustusten korvaukset		17 966: 75	
Siirto v:een 1946:			
Juoksevan tilin ja kassan saldo	712 937: 65		
Valvottujen säästötilien saldo	2 412 508: 51	3 125 446: 16	
	Yhteensä	7 948 489: 25	

Tilapäiset avustukset. Aviottomain lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi sekä lastenvalvojan oikeus- y.m. kuluihin oli toimiston käytettäväksi varattu lautakunnan menoarvioon 65 000 mk:n suuruinen määräraha, minkä käyttö sisältyy edellä olevaan tiliselvitykseen. Tämän lisäksi jaettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista 1 800 mk kehoituspalkintoina lapsensa hyvin hoitaneille imettäville äideille. Helsingissä yksityisiin perheisiin sijoitetuille lapsille ja heidän hoitajilleen järjestettiin yhteinen joulujuhla.

Holhoustehtävät. Erityisten holhousmääräysten perusteella oli lastenvalvojan holhouksen alaisena kertomusvuonna 26 alaikäistä. Näistä oli 4 varattomia ja 22 alaikäisellä oli holhouslautakunnalle tilitettäviä varoja.

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin asianomaisten äitien suostumuksella 144 (117) aviotonta lasta.

Kasvattilapset

Lastensuojelulain säännösten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueellaan olevien kasvatilasten hoitoa ja kasvatusta. Näillä tarkoitetaan sellaisia lapsia, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä ovat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisina oli kertomusvuonna yhteensä 663 (594) kasvatilasta, joista poikia 340 (298) ja tyttöjä 323 (296). Näistä oli avioliiton ulkopuolella

syntyneitä 478 (447) ja aviolapsia 185 (147). Suurin osa kasvattilapsista oli sukulaistensa luona hoidettavana ja lastensuojeluviraston kodissakävijät huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Äitiysavustukset ja perhelisät

Äitiysavustukset. V:n 1945 aikana oli erityishuolto-osastolla 19 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 3 159 (edellisenä vuonna 2 072) äitiysavustusanomusta. Anomuksista hyväksyttiin 3 150 (2 013) ja hylättiin 9 (59). Muutetussa äitiysavustuslaissa, joka tuli voimaan helmikuun 10 p:nä 1945, poistettiin veroraja kokonaan ja avustuksen myöntäminen jätettiin huolto- ja lastensuojelulautakuntien harkintaan. Koska vähävaraisuus edelleenkin on äitiysavustuksen saannin edellytyksenä, on anomuksiin liitettävä todistus viimeisestä kunnallistaksoituksesta. N. s. harkintarajaksi hyväksyttiin lautakunta 600 veroäyriä. Tämän rajan ylittävissä tapauksissa oli anomukseen liitettävä tarkempi selvitys anojan taloudellisesta tilasta ja muista avustuksen myöntämiseen vaikuttavista seikoista, joista myöskin kotikäynnillä otettiin selvää.

Avustuksen anojat jättivät hakemuksensa lastensuojeluvirastoon tai lastenhoidon-neuvonta-asemille seuraavasti: lastensuojeluvirastoon 650 (edellisenä vuonna 956) ja neuvonta-asemille 2 509 (1 116), joista viimeksi mainituista lastensairaalassa olevaan neuvolaan 8 (11), Töölön 327 (153) ja Toukolan 97 (33) sekä Marian sairaalan neuvolaan 77 (40), Lastenlinnan neuvolaan 54 (106), Maitopisarayhdistyksen lastenhuoltokeskukseen: Harjutorin 6:ssa olevaan 137 (404), Hauhontien 8:ssa olevaan 554 (29), Martankadun 1:ssä olevaan 28 (12), Pohjolankadun 1:ssä olevaan 39 (25), Kättilöopiston äitiysneuvonta-asemalle 402 (49), Kulkutautisairaalan lastenhoidon-neuvolaan 13 (29) ja Unioninkadun 45:ssä olevaan kaupungin äitiysneuvolaan 773 (225).

Äitiysavustuksen hakijoista oli 2 867 (1 720) naimisissa olevaa ja 292 (352) naimatonta.

V:n 1945 loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 3 037 490 mk. Luontoisavustuksia annettiin 237 479 mk:n arvosta. Luontoisavustukset olivat edelleenkin enimmäkseen paperisia lapsenvarusteita sisältäviä erihintaisia pakkauksia. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin, kuten edellisnäkin vuonna, kaupungin kustannuksella.

Perhelisät. Vuoden aikana oli erityishuolto-osastolla käsiteltävänä 189 perhelisä-anomusta, joista 57 oli leskien anomuksia. Hakemuksista hylättiin yksi, jossa tapauksessa veroäyrien määrä huomattavasti ylitti ylimmän sallitun rajan. Perhelisän määrä oli Helsingissä v. 1945 1 600 mk viidennestä ja sitä seuraavasta, leskiperheillä kolmannesta ja sitä seuraavasta lapsesta lähtien. Verotettavan tulon raja oli 5-lapsisella perheellä 500, 6-lapsisella 600 j. n. e., 3-lapsisella leskiperheellä oli ylin veroraja 390, 4-lapsisella 468, 5-lapsisella 500 j. n. e. Perhelisän hakijoilla oli alle 16 vuotiaita lapsia yhteensä 960, jotka jakaantuivat eri suuruisiin perheisiin seuraavasti:

Lasta perhettä kohden	Perheitä	Lasta perhettä kohden	Perheitä
5	72	8	7
6	35	10	1
7	17		
			Yhteensä 132

Leskien lapset jakaantuivat seuraavasti:

Lasta perhettä kohden	Perheitä	Lasta perhettä kohden	Perheitä
3	35	6	1
4	14	8	1
5	6		
			Yhteensä 57

Perhelisän hakijoitten luo tehtiin vuoden kuluessa 1 096 kotikäyntiä, joilla kodissa kävijä tutustui perheen terveydellisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin ja neuvotteli perhelisän tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä y. m.

V:n 1945 perhelisien arvo rahassa oli 418 500 mk, josta suurille perheille annettiin 291 300 mk ja leskiperheille 127 200 mk. Luontoisavustuksia hankki perhelisätöimisto 128 300 mk:n, Väestöliitto 102 398 mk:n ja anojat itse 187 584 mk:n arvosta. Perhelisästä käytettiin sänkyihin ja vuodevaatteisiin 152 137 mk, huonekaluihin 20 849:80, mk astiastoihin ja muihin taloustavaroihin 3 606 mk, vaatetukseen 228 151:40, mk elintarvikkeisiin 7 107:80 mk ja muihin luontoissuorituksiin 6 648 mk.

Lähetetyt kirjeet. Kuten toisessa yhteydessä jo on mainittu, lähetti lastensuojeluvirasto kertomusvuoden aikana 3 897 (2 613) äitiysavustus- ja perhelisäasioita koskevaa kirjettä.

Työhuoltotoimisto

Ammattiopintojen edistäminen. Kun marraskuun 10 p:nä 1944 annettu ammattiopintojen avustuslaki tuli voimaan tammikuun 1 p:nä 1945, laajeni työhuoltotoimiston toiminta varsin huomattavasti. Itse asiassa lain voimaantulo merkitsi sitä, että työskentelyn painopiste siirtyi ammattiopintojen avustusasiain hoitamiseen, koska nämä lukumäärältään vastasivat enemmän kuin kaksinkertaisesti työhuoltotapausten määrää. Toimiston työ sitäpaitsi tuli entistä vaativammaksi jouduttaessa harkitsemaan, olisiko hakijoille ehdotettava apurahoja ja lainoja myönnettäväksi ja kuinka paljon, ja edelleen opintoavustusten ja lainojen maksamisesta aiheutuvien tilitysten ja muun lisääntyneen kirjanpidon vuoksi.

Ammattiopintojen avustuslain mukaan on työhuoltoviranomaisten tehtävä sosiaaliministeriölle esityksiä opintoapurahan ja lainan myöntämisestä ammattioppilaitoksissa sekä korkeakouluissa opiskeleville, määrättyissä tapauksissa myös tehtaissa ja verstaissa työskenteleville oppilaille ja harjoittelijoille sekä oppikoulujen oppilaille. Sosiaaliministeriö ratkaisee asiat työhuoltoviranomaisten esitysten perusteella, joiden esitysten tulee sisältää paitsi tarkkoja tietoja asianomaisen taloudellisesta asemasta ja aikaisemmasta koulutuksesta myös perustelu anomuksen hyväksymiseksi tai hylkäämiseksi sekä lausunto asianomaisen sopivaisuudesta valitsemalleen ammattialalle.

Lain ensimmäisenä soveltamisvuonna 1945 kääntyi lastensuojeluviraston työhuoltotoimiston puoleen kaikkiaan 701 henkilöä saadakseen opintoapurahaa tai -lainaa. Heidän anomuksistaan antoi työhuolto-osasto kokouksissaan 12 osalta epäävät lausunnot. Sosiaaliministeriön työhuoltotoimisto antoi kielteisen päätöksen 31 hakijaa koskevasta esityksestä. 26 opiskelijan kohdalla sosiaaliministeriö hylkäsi joko apurahaa, 21 anomuksessa, tai lainaa, 5 anomuksessa, koskevan esityksen osan. Kaikkiaan myönnettiin opintoapurahaa, -lainaa tai -avustusta sosiaaliministeriön käytettävissä olevien lahjavarojen jäännöksestä 658 henkilölle, joista kahdelle myönnettyt erät kuitenkin opintojen keskeytymisen vuoksi peruutettiin. Lastensuojelulautakunnan työhuolto-osaston esityksestä myönnetystä 8 860 710 mk:n opintoapuraha- ja -lainamäärästä peruutettiin ja palautettiin opintoajan lyhentymisen vuoksi y. m. syistä kaikkiaan 154 260 mk, joten v:n 1945 lopussa voimassa olleiden päätösten mukaisesti myönnettiin kaikkiaan 8 706 450 mk, josta apurahoja 4 607 450 mk ja opintolainoja 4 099 000 mk. Lisäksi sosiaaliministeriö myönsi käytettävissään olevien lahjavarojen jäännöksestä 34 sellaiselle opiskelijalle, jotka eivät yllämainitun lain puitteissa voineet ikänsä tai muun syyn vuoksi saada apurahaa tai opintolainaa, 206 000 mk avustuksia. 80 tapauksessa työhuoltotoimisto antoi lausunnon oppilaitoksille näiden esittämistä helsinkiläisiä opiskelijoita koskevista apuraha- tai laina-anomuksista. Lausunnoista oli 4 epäävää.

Koska ammattiopintojen avustuslaki edellyttää, että myös kunnat osallistuvat vähävaraisen nuorison opintojen tukemiseen, lastensuojelulautakunta anoi ja sai kaupunginhallitukselta 200 000 mk:n suuruisen määrärahan käytettäväksi hellyttävissä tapauksissa kunnallisina lisäavustuksina valtion myöntämien apurahojen ja lainojen rinnalla. Tästä määrärahasta työhuolto-osasto myönsi 1 000—8 000 mk:n suuruisia lisäavustuksia 40 varattomalle opiskelijalle, jotka olivat saaneet aikaisemmin varoja sosiaaliministeriön myöntämistä apuraha-, laina- tai avustusmääristä.

Avustuksia eri muodoissa saaneista 656 opiskelijasta oli helsinkiläisiä 424 ja maaseutulaisia 232. Huomattava on kuitenkin, että suuri osa tässä maaseutulaistensa mainituista opiskelijoista on alueliitoksen kautta muuttanut helsinkiläisiksi. Erilaisia avustuksia saaneista opiskelijoista oli naisia vain 80 eli 12.2 %. Äidinkieltensä puolesta opiskelijat jakautuivat siten, että suomenkielisiä oli 508, 77.4 %, ja ruotsinkielisiä 148, 22.6 %.

Sodasta johtunut opiskelun viivästyminen on aiheuttanut sen, että varsin monet opiskelijat ovat joutuneet perustamaan perheen, ennenkuin heillä on ollut tilaisuutta ammattiopintojen harjoittamiseen tai niiden päätökseen viemiseen. Niinpä mainituista 656 opiskelijasta oli naimisissa olevia 187, eronneita 3 ja naimattomia 466. Naimisissa olevista ja eronneista oli yhden lapsen huoltajia 109, 2 lapsen huoltajia 21 ja 3 lapsen huoltajia 5. Lapsettomia oli 55.

Alla olevasta yhdistelmästä selviää apurahoja, opintolainoja ja avustuksia saaneiden opiskelijoiden jakautuminen eri oppilaitosten kesken. Siitä näkyy myös eri oppilaitosten oppilaiden saama avustusten määrä sekä edelleen avustuksensaajien sukupuoli ja äidinkieli.

Oppilaitos	Avustettuja					Myönnettyjä		
	Miehiä	Naisia	Suomenkielisiä	Ruotsinkielisiä	Yhteensä	Apurahoja, mk	Lainoja, mk	Apurahoja ja lainoja yhteensä, mk
Yliopistot	16	7	21	2	23	—	435 000	435 000
Teknillinen korkeakoulu	8	1	8	1	9	8 000	175 000	183 000
Teknilliset opistot	103	1	50	54	104	1 099 300	916 000	2 015 300
Teknilliset koulut	342	—	277	65	342	2 881 720	2 173 000	5 054 720
Kauppakorkeakoulut	11	3	12	2	14	2 000	184 000	186 000
Kauppaopistot ja -koulut	14	19	27	6	33	238 390	51 000	289 390
Liikealan kurssit	3	—	3	—	3	4 100	—	4 100
Yhteiskunnalliset korkeakoulut	5	4	3	6	9	100 320	30 000	130 320
Kansakoulunopettajaseminaarit	—	1	1	—	1	2 800	—	2 800
Ebeneserkodin kasvattajaseminaari	—	1	1	—	1	8 000	6 000	14 000
Keskikoulu	4	9	13	—	13	43 390	—	43 390
Lukioluokat	3	4	6	1	7	30 720	—	30 720
Taideakatemia	—	1	1	—	1	12 500	—	12 500
Taideteollisuuskeskuskoulu	5	2	6	1	7	57 750	32 000	89 750
Sibeliusakatemia, kirkkomusiikkiopisto, kansankonservatorio	8	—	8	—	8	23 200	—	23 200
Teatterikoulu	1	—	1	—	1	4 000	—	4 000
Maatalousopisto	1	—	—	1	1	5 400	10 000	15 400
Merenkulkukoulut	4	—	3	1	4	23 000	23 000	46 000
Sairaanhoidajatarkoulut	—	2	2	—	2	29 250	—	29 250
Kätilöopisto	—	8	8	—	8	75 500	10 000	85 500
Hieromakurssit	1	—	—	1	1	4 000	5 000	9 000
Lastenhoitokurssit	—	5	4	1	5	24 400	—	24 400
Huoltoalan kurssit ja harjoittelu	1	1	2	—	2	5 350	—	5 350
Eri ammattikoulut ja -kurssit	45	11	50	6	56	330 360	39 000	369 360
Tehdas (oppiaika)	1	—	1	—	1	—	10 000	10 000
Yhteensä	576	80	508	148	656	1) 5 013 450	4 099 000	9 112 450

Myönnetystä opintoapuraha- ja lainamäärästä on v:n 1945 aikana jaettu 4 587 570 mk, joten v:n 1946—47 aikana jää jaettavaksi päätösten mukaisesti 4 118 880 mk. Lahjavaroista on vuoden aikana jaettu 134 575 mk, joten v. 1946 jaettavaksi jää 71 425 mk.

Ensimmäisen vuoden kokemukset ammattiopintojen avustuslain soveltamisesta ovat yksinomaan myönteisiä. Avuntarve asepalveluksesta juuri palanneiden opiskelijoiden keskuudessa oli suuri ja joskin valtion myöntämää tukea on pidettävä vain enemmän tai vähemmän vaatimattomana lisänä niihin opintovaroihin, jotka asianomaisen itsensä täytyy hankkia, muodostui tämä lisä joka tapauksessa tuntuksi ja tervetulleeksi

1) Tähän sisältyy sosiaaliministeriön käytössä olevista lahjoitusvaroista myönnettyjä apurahoja 206 000 mk ja Helsingin kaupungin myöntämiä 200 000 mk.

kaikille, jotka muussa tapauksessa ehkä olisivat olleet pakotetut luopumaan opiskelusuunnitelmistaan. Olisi kuitenkin toivottavaa, että kunnallinen ammattiopintojen avustusraha olisi suurempi ja että lastensuojelulautakunnan työhuolto-osastolla olisi mahdollisuus myöntää avustuksia ei vain lisänä valtion myöntämiin avustuksiin vaan myöskin itsenäisiä avustuksia sellaisissa tapauksissa, joissa ei ammattiopintojen avustustalakeia voida soveltaa, esim. silloin kun ovat kysymyksessä varattomat lahjakkaat oppikoulujen oppilaat tai yli-ikäiset ammatillisten koulujen oppilaat.

Työhuolto. Työhuoltolain kolmas soveltamisvuosi osoitti edelleen tapausten lukumäärän nousua, vaikkakin työhuoltotoimistossa rekisteröityjen helsinkiläisten sotaleskien lukumäärä jonkin verran aleni. Leskiä oli 1 566 (edellisenä vuonna 1 640) ja orpoja 1 693 (1 626). Vuoden kuluessa jätettiin 288 (225) työhuolto- ja avustusanomusta, 75 (22) orpojen ja 213 (203) leskien puolesta. Leskistä oli 8 ulkokuntalaista. 25 anomusta evättiin ja 7 peruutettiin. Työhuoltoa myönnettiin leskille 171 tapauksessa ja orvoille 51 tapauksessa, avustusta presidentti Kallion rahastosta 12 leskelle ja 18 orvolle. Edellisenä vuonna myönnetty työhuolto jatkui v. 1945 34 lesken ja 14 orvon kohdalla. Työhuoltoa saaneista sotaleskistä oli 26 lapsetonta, yhden lapsen äitejä oli 61, kahden lapsen äitejä 27, kolmen tai useamman lapsen äitejä 16. Mitä leskien koulusivistykseen tulee, oli työhuoltoa saaneiden joukossa 1 kansakoulunopettaja, 4 ylioppilasta, 7 oli käynyt keskikoulun; muut olivat kansakoulun käyneitä. Eräät lesket olivat kansakoulun lisäksi käyneet talouskoulun, kansanopiston, tyttöjen valmistavan ammattikoulun tai suorittaneet ompelu- tai muita kursseja. Sotaorvoista oli 11 keskikoulun käyneitä, 1 ylioppilastutkinnon suorittanut, 1 valmistavan ammattikoulun, 1 kansanopiston, muut kansakoulun käyneitä.

Työhuoltoavustuksina suoritettiin ammattikoulutusta saaville lapsettomille sotaleskille päivärahaa 45 mk tammi—elokuulta ja 90 mk syys—joulukuulta, perheellisille 55 mk tammi—elokuulta ja 90 mk syys—joulukuulta. 1 sotaleskelle myönnettiin 15 000 mk:n suuruinen opintolaina farmaseutiksi valmistumista varten. Toiselle myönnettiin maksuajan lykkäystä. Työvälineapua annettiin leskille yhteensä 334 150 (143 801) mk. Sotaleskien työhuoltokustannukset nousivat kaikkiaan 1 098 204: 10 (381 343: 10) mk:aan ja presidentti Kallion rahaston avustukset 65 800 mk:aan. Työhönsijoitustapaukset ohjattiin yleensä kaupungin työnvälitystojmistöön. Jotkut vaikeasti sijoitettavat lesket ja orvot saivat kuitenkin työpaikat työhuoltotoimiston välityksellä.

Sotaorvot jakautuivat ikäryhmiin ja sukupuoleen nähden seuraavasti:

Syntymävuosi	Poikia	Tyttyjä	Yhteensä	Syntymävuosi	Poikia	Tyttyjä	Yhteensä
1928	31	23	54	1937	66	56	122
1929	29	24	53	1938	96	79	175
1930	41	28	69	1939	80	69	149
1931	43	44	87	1940	87	82	169
1932	48	43	91	1941	80	84	164
1933	48	39	87	1942	48	36	84
1934	41	56	97	1943	32	16	48
1935	54	33	87	1944	14	17	31
1936	57	63	120	1945	3	3	6
Yhteensä					898	795	1 693

Koulua käyville sotaorvoille suoritettiin 600—2 000 mk kuukaudessa, yhteensä 383 112: 25 (70 673: 60) mk. Avustuksia presidentti Kallion rahastosta annettiin 56 510 mk. Koulutuksen aikana tarvittavan vaatetuksen hankkimiseksi myönnettiin yhteensä 14 275 mk. Sosiaaliministeriön välityksellä saatiin sen lisäksi lahjana Ruotsista 234 kg villalankoja orvoille jaettavaksi. Työpukukankaita ostettiin sotaorvoille ja -leskille yhteisesti 6 371 (4 606: 90) mk:n arvosta.

Sotaleskien työhuollon jakautuminen eri huoltomuotojen mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltomuoto	Tapauksia	Huoltomuoto	Tapauksia
Ammattikoulutus:		Ammattikoulutus:	
Ompelualan kurssit	62	Lääkintävoimisteluoipisto	1
Hattujen valmistuskurssit	10	Sairaanhoitajatarkoulu	1
Kauppakoulu	5	Kättilöopisto	1
Konekirjoitus- ja kirjanpitokurssit ...	4	Kosmetologikoulu	1
Tekokukkien valmistuskurssit	4	Svenska medborgarhögskolan	1
Käsityöseminaari	3	Laboranttiharjoittelu	1
Yhteiskunnallinen korkeakoulu	3	Hieromakurssit	1
Talousalan kurssit	3	Peiteompelukurssit	1
Kampaajakurssit	3	Lampunvarjostimien valmistus-	
Konekutomakurssit	3	kurssit	1 115
Parturikurssit	2	Työvälineapu	41
Mielisairaanhoitokurssit	2	Työhönsijoitukset	13
Kutomakoulu	1	Opintolaina	2
Alakansakouhunopettajaseminaari ...	1	Avustukset presidentti Kallion rahas-	
		tosta	12
			Yhteensä 183

30 anomusta hylättiin tai peruutettiin. Sotaorvoille järjestettiin ammattikoulutusta tai muuta apua seuraavasti:

Huoltomuoto	Tapauksia	Huoltomuoto	Tapauksia
Ammattikoulutus:		Ammattikoulutus:	
Keskikoulu	14	Teknillinen koulu	1
Lukioluokat	8	Kauppaopisto	1
Valm. poikien ammattikoulu	5	Kauppakoulu	1
Valm. tyttöjen ammattikoulu	2	Ompelijataropisto	1
Kotitalouskoulut	2	Verhoilija-ammattikoulu	1
Marttakoulu	2	Vaatturiammattikoulu	1
Kampaajakoulu	2	Vaateavustusta koulutuksensaajille	6
Seminaari	1		51
Kirkkomusiikkiopisto	1	Työhönsijoitukset	3
Sairaanhoitajatarkoulu	1	Avustukset lahjoitusvaroista	1
Tekniska läroverket	1	Avustukset presidentti Kallion rahas-	
		tosta	18
			Yhteensä 73

Kaikista jätetyistä 75 anomuksesta 2 hylättiin.

Sosiaaliministeriöltä perittävä korvaus työhuollon Helsingin kaupungille aiheuttamista kuluista oli kaikkiaan 1 501 962: 35 (456 623: 60) mk.

Lastensuojelulautakunnan työhuolto-osasto kokoontui kertomusvuoden kuluessa 15 (10) kertaa. Pöytäkirjat osaston kokouksista käsittävät yhteensä 1 089 (486) asiaa. Työhuoltotoimiston kassakävijä teki 613 (514) kotikäyntiä, joista 106 (127) oli hukka-käyntejä.

Lastenhoidonneuvolat

Paitsi Maitopisarayhdistyksen kunnan avustuksella kaupungin eri osissa ylläpitämää 5 lastenhoidon neuvonta-asemaa, Mannerheimin lastensuojeluliiton lukuun Lastenlinnassa toiminutta sekä Marian sairaalan ja kulkutautisairaalan yhteydessä olevia neuvonta-asemia, lautakunta ylläpiti kolmea kunnallista lastenhoidonneuvola. Näistä toimi yksi Tehtaankadun 1:ssä sijaitsevassa lastensairaalassa, ja sen toiminta-alueena oli edelleenkin Kruunuhaka, Kaivopuisto, II ja III kaupunginosa sekä Suomenlinna, toinen Töölössä Savilankadun 3:ssa toiminta-alueenaan Töölö, Meilahti ja Ruskeasuon sekä kolmas Toukolassa Intiankadun 13:ssa ollen sen toiminta-alueena Annalan,

Arabian, Kumpulan, Toukolan ja Vanhankaupungin asutusalueet. Töölössä ja lastensairaalassa sijaitsevien neuvoloiden alueet olivat jaetut kahteen piiriin, kummallakin eri hoitajansa. Toukolan neuvolan hoitaja valvoi sitäpaitsi lastensuojelulautakunnan toimeksiannosta avioliiton ulkopuolella syntyneitä sekä hoitokodeissa olevia lapsia, paitsi neuvolan toiminta-alueella, myös Käpylässä ja Vallilassa.

Lääkäreinä toimivat lastensairaalan neuvolassa lääketieteenlisensiaatti P. Leisti tammikuun 1 p:stä kesäkuun 30 p:ään ja lääketieteen- ja kirurgiantohtori N. Hallman heinäkuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään, Töölön ja Toukolan neuvoloissa lastenlääkäri A. Talvitie sekä viimeksi mainitussa neuvolassa lisäksi lääketieteenlisensiaatti E. Holmberg äitiyshuollon neuvojana. Neuvoloitten hoitajina toimivat lastensairaalan neuvolassa terveyssisaret L. Soini ja A. Björkman, Töölön neuvolassa terveyssisaret H. Parviala ja L. Sarvi sekä Toukolan neuvolassa terveyssisar L. K. Hirstiö.

Neuvoloiden kirjoissa oli lapsia seuraavat määrät:

Neuvola	V:sta 1944 siirtyneitä	Uusia	Yhteensä	Poistettuja	V:een 1946 siirtyneitä
Lastensairaalan ynnä Suomenlinnan	1 429	894	2 323	1 019	1 304
Töölön	1 282	1 214	2 496	353	2 143
Toukolan	281	244	525	68	457
Yhteensä	2 992	2 352	5 344	1 440	3 904

Syynä lasten poistamiseen eri neuvoloiden kirjoista oli:

Poistamisen syy	Lasten- sairaalan	Töölön	Toukolan	Yhteensä
Lapsen kuolema	20	13	3	36
Lapsen muutto piiristä	561	162	30	753
Lapsi täyttänyt 7 v.	102	8	3	113
Jokin muu syy	336	170	32	538
Yhteensä	1 019	353	68	1 440

Kuolemantapauksia sattui eri neuvoloiden kirjoihin merkittyjen lasten keskuudessa seuraavasti:

Kuoleman syy	Lasten- sairaalan	Töölön	Toukolan	Yhteensä
Vatsa- ja suolitulehdus	3	2	1	6
Keuhkokuume	3	2	1	6
Aivokalvontulehdus	2	1	1	4
Mahaportin tulehdus	1	2	—	3
Keskonen	2	1	—	3
Kouristukset	2	—	—	2
Tapaturma	—	1	—	1
Synnynnäinen sydämen heikkous	—	1	—	1
Maksatulehdus	—	1	—	1
Keuhkotuberkuloosi	—	1	—	1
Rakkula ihottuma	—	1	—	1
Kurkkumätä	1	—	—	1
Yleinen myrkytys	1	—	—	1
Tuntematon	5	—	—	5
Yhteensä	20	13	3	36

Lastensairaalan neuvolassa oli lääkärin vastaanottoja 3 kertaa viikossa 0—7 vuotiaita lapsia varten sekä neuvolan toiminta-alueeseen kuuluvassa Suomenlinnassa yhteensä 9

lääkärin vastaanottoa. Lääkärin vastaanottoja 0—7 vuotiaita lapsia varten oli Töölön neuvolassa 2 kertaa viikossa ja Toukolan neuvolassa kerran viikossa.

Lääkärin vastaanotoilla kävi:

Neuvola	Alle 2 v. lapsia	2—7 v. lapsia	Muita asiakkaita	Yhteensä
Lastensairaalan	3 660	364	18	4 042
Töölön	2 907	332	478	3 717
Toukolan	453	111	51	615
Yhteensä	7 020	807	547	8 374

Hoitajilla oli kussakin neuvolassa vastaanottoja joka arkipäivä ja Töölön neuvolassa lisäksi vielä yksi iltavastaanotto viikossa. Näillä päivittäisillä vastaanotoilla oli kävijöitä seuraavasti:

Neuvola	Alle 2 v. lapsia	2—7 v. lapsia	Äitejä	Muita asiakkaita	Yhteensä
Lastensairaalan	2 619	211	10	1 499	4 339
Töölön	8 973	883	418	4 344	14 618
Toukolan	1 590	363	413	1 053	3 419
Yhteensä	13 182	1 457	841	6 896	22 376

Eri neuvoloiden hoitajien tekemät kotikäynnit jakautuivat seuraavasti:

	Lastensairaalan	Töölön	Toukolan	Yhteensä
Alle 2 v. terveiden lasten luo	2 260	1 122	562	3 944
2—7 v. terveiden lasten luo	673	44	234	951
Alle 2 v. sairaiden lasten luo	86	55	126	267
2—7 v. sairaiden lasten luo	22	6	38	66
Aviottomain lasten luo	624	418	982	2 024
Kirjoihin merkitsemättömäin lasten luo	590	540	199	1 329
Asiakäyntejä	285	477	290	1 052
Hukkakäyntejä	826	806	371	2 003
Yhteensä	5 366	3 468	2 802	11 636

Yleisen terveydentilan vahvistamiseksi annettiin valohoitoa 162 lapselle. Pirquetkoe tehtiin 1 394 lapselle. Sitäpaitsi rokotettiin 4 225 lasta. Edellä mainitut lapsimäärät jakaantuivat eri neuvoloiden kesken seuraavasti:

Neuvola	Valohoitoa saaneita lapsia	Valohoito- käsittelyjen lukumäärä	Pirquet- menetelmin tutkittuja lapsia	Rokotettuja lapsia			
				Isorokkoa vastaan	Kurkku- mätää vastaan	Paraty- fusta vastaan	Hinku- yskää vastaan
Lastensairaalan	27	395	344	213	101	1 280	38
Töölön	50	935	809	284	244	1 027	—
Toukolan	85	.	241	58	109	846	25
Yhteensä	162	1 330	1 394	555	454	3 153	63

Jokaisen neuvolan toimintaa on tukenut kunkin neuvolan oma ompeluseura tai kerho, jotka ovat auttaneet neuvoloiden köyhiä pienokaisia ja heidän kotejaan vaate- ja raha-avustuksilla. Samoin erinäiset toiminimet ja muutamat yksityisetkin ovat antaneet apunsa.

Jokaisessa neuvolassa on ollut lastenvaunuja ja -rattaita, joita on voitu lainata sellaisia tarvitseville pikkulapsille.

Ruotsista lahjaksi saatuja erilaisia vitamiinivalmisteita jaettiin niinikään jokaisessa neuvolassa keväällä ja syksyllä odottaville ja imettäville äideille sekä neuvoloiden kirjoissa oleville lapsille.

Jokaisessa neuvolassa otettiin myös vastaan äitiysavustushakemuksia ja toimitettiin lastensuojeluvirastoon äitiysavustusosaston käsiteltäväksi.

Toukolan neuvolassa oli sitäpaitsi käytännöllistä äitiyshuoltoa, mistä huolehtineella erikoislääkärillä oli vastaanottoja yleensä kerran viikossa yhteensä 44 kertaa. Näillä kävijöiden lukumäärä oli 507. Verinäyte W. R.- ja Kahn-tutkimusta varten otettiin 171 äidistä sekä hemoglobiinikoe jokaisesta äidistä jatkuvasti joka kuukausi koko raskauden ajan.

Äitiyshuollettavien vaihtuminen ilmenee seuraavasta:

V:sta 1944 siirtyneitä	1	Poistettuja	59
Uusia	152	V:een 1946 jääneitä	94

Poistojen syynä oli 50 tapauksessa partus, 2 tapauksessa keskenmeno, 2 tapauksessa valeraskaus ja 5 tapauksessa poismuutto kaupungista.

Lääkärintarkastuksia jatkettiin myös synnytyksen jälkeen.

Neuvolan hoitaja teki 363 kotikäyntiä raskaana olevien naisten luona.

Valistustarkoituksessa järjestettiin Töölön neuvolassa kevätkaudella äideille pientenlastenhoitoa käsittelevä luentosarja.

Vuoden kahtena ensimmäisenä sekä kahtena viimeisenä kuukautena seurasi osa valtion sairaanhoitajatakkoulun ja kätilööpiston oppilaista työtä neuvoloissa, kukin kuukauden ajan.

Äitiysavustuksia välitettiin lastensairaalan neuvolassa 8, Töölön neuvolassa 327 ja Toukolan neuvolassa 97 äidille.

Terveystenhoito

Lastensuojelulautakunnan lääkärin, lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroman selostus vallinneesta terveydentilasta ja terveydellisistä olosuhteista lasten- ja koulukodeissa v. 1945 oli seuraavan sisältöinen:

Ohjesäännön mukaiset tarkastukset pidettiin lasten- ja koulukodeissa. Kaikki näihin koteihin otetut lapset tarkastettiin. Ryttylän, Toivoniemen ja Tavolan koulukodeissa sattuneissa sairaustapauksissa turvauduttiin näiden laitosten etäisen aseman vuoksi Helsingistä paikallisten lääkärin apuun. Muissa tapauksissa huolehti sairashoidosta tohtori U. Muroma.

Tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Lasten k o d i t			K o u l u k o d i t				Vastaanotto- ja ammatti- oppilaskoti	Yhteensä
	Sofian- lehto	Rei- jola	Kulla- torppa	Ryt- tylä	Toivo- niemi	Ta- vola	Toi- vola		
Paratyfus	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Kurkkumätä	7	—	1	—	—	—	—	5	13
Vihurirokko	31	4	—	—	—	—	2	1	38
Vesirokko	17	6	—	—	—	—	—	—	23
Tuhkarokko	6	—	—	—	—	—	—	—	6
Tulirokko	1	—	5	—	—	—	—	—	6
Lapsihalvaus	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Hinkuyskä	—	16	—	—	—	—	—	—	16
Infectio acuta	39	18	16	47	12	3	8	9	152
Korvatulehdus	25	2	1	3	1	—	—	1	33
Silmätulehdus	5	—	—	1	1	—	—	1	8
Angina	—	—	—	2	2	—	—	6	10
Keuhkokatarri	18	—	—	2	—	—	—	—	20
Keuhkokuume	10	—	—	—	—	—	—	—	10

Jatkoa

Tauti	L a s t e n k o d i t			K o u l u k o d i t				Vastaanotto- ja ammatti- oppilaskoti	Yhteensä
	Sofian- lehto	Rei- jola	Kulla- torppa	Ryt- tylä	Toivo- niemi	Ta- vola	Toi- vola		
Vatsa- ja suolituleh- dus	182	—	3	9	8	—	—	—	202
Nivelreumatismi	—	—	—	2	—	—	1	—	3
Ihottuma	10	7	—	3	—	2	2	6	30
Paiseita	27	2	6	12	1	5	2	2	57
Syyhy	1	—	—	1	5	—	—	5	12
Rauhas-tulehdus	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Tub. keuhkoissa	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» rauhasissa	—	—	—	1	1	—	—	1	3
» luustossa	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Luunmurtumia	—	—	—	1	1	—	—	1	3
Loukkautumisia	—	—	—	20	—	—	—	7	27
Epilepsia	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Lues	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Gonorrhoea	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Yhteensä	383	55	32	106	34	10	15	50	685

Kulkutaudin luontoisena esiintyi vihurirokkoa ja vesirokkoa keväällä ja vesirokkoa syksyllä. Kurkkumätätapaukset ja tulirokko hoidettiin kulkutautisairaalassa, muut laitoksissa.

Asunto-olot ovat Sofianlehdon pikkulastenkodissa sekä vastaanotto- ja ammatti-oppilaskodissa hyvät, muissa laitoksissa osaksi tyydyttävät, osaksi huonot, koska lastenkodit ovat sijoitetut vanhoihin puurakennuksiin, jotka eivät ole lastenkodeiksi rakennetut. Etenkin Reijolan lastenkoti on sijoitettu hyvin huonoon ja hataraan rakennukseen. Olisi välttämätöntä, jos olosuhteet sen sallisivat, suunnitella 2—7 vuoden ikäisiä lapsia varten uusi ajanmukainen rakennus Sofianlehtoon, jossa sillä olisi olemassa jo hyvä rakennuksen sijoituspaikka. On tehty esitys Sofianlehdon lastenkodissa tehtäviä muutoksia varten, jolloin sinne saataisiin tarkoitustaan vastaava eristysosasto ja samalla paikkojen lukumäärä myös lisääntyisi.

Yleinen siisteys olosuhteisiin nähden eri laitoksissa oli kaikin puolin tyydyttävä.

Ruoanvalmistusmahdollisuudet olivat yleensä hyvät. Sofianlehdon pikkulastenkodissa kuitenkin hella paistaa huonosti kaikista korjauksista huolimatta, joten sinne olisi saatava sähköhella ja myös höyryllä keittävä kattila, kun kaikki muu lastenruoka, paitsi maitoseokset, nyt valmistetaan siellä ja henkilökunnan lukumääräkin on kasvanut. Ruoka on ollut keskinkertaista, toisissa laitoksissa jopa hyvääkin. Ravinnon säännöstely on aiheuttanut, että maitoa, voita y. m. säännösteltyä ravintoa ei aina ole ollut niin paljon kuin olisi toivottavaa, joten muilla ravintoaineilla on ollut nämä korvattava. Tästä huolimatta on hoidokkien keskimääräinen painonlisäys vuodessa ollut yleensä tyydyttävä, mikä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Laitos	Painonlisäys, kg	Laitos	Painonlisäys, kg
Reijola	3.0	Toivoniemi	4.1
Kullatorppa	1.5	Tavola	2.5
Ryttylä	3.4	Toivola	3.6
		Vastaanottokoti	2.5

Sofianlehdon pikkulastenkodin hoidokkien painonlisäystä ei ole tässä otettu huomioon, koska alle vuoden vanhojen lasten paino niin suuresti poikkeaa isompien lasten painosta. Kullatorpassa ja Tavolassa on painonlisäys pienempi, koska vajaaälyiset lapset eivät ruumiillisestikaan kehity yhtä hyvin kuin normaaliset lapset.

Lapsille on annettu raakoja vihanneksia sekä heikommille vitolia ja kalanmaksaöljyä vitamiinitarpeen tyydyttämiseksi. Ruoan säilytys on yleensä asiallista, paitsi Toivoniemessä, jossa kellarit ovat liian ahtaat. Ruoka ja juomavesi on ollut hyvää.

Peseytyminen on ollut asiallista muualla, paitsi Kullatorpassa, missä oman saunan puute on jatkuvasti tuottanut vaikeuksia, kun heikot ja vähä-älyiset lapset on täytynyt kuljettaa noin kilometrin päässä olevaan yleiseen saunaan suhteellisen vilkasliikenteistä ajotietä pitkin.

Vuodevaatteet ovat olleet kohtalaisen hyvät. Ryttylässä on kuitenkin sukka- ja kenkätilanne ollut heikko, samoin jalkinutilanne Tavolassa. Sofianlehdon pikkulastenkodissa on pienten lasten vaatteista ollut suurta puutetta.

Ryttylän koulukodissa ei hoitajien ilmoituksen mukaan ole oppilailla riittävästi aikaa eikä välineitä talviurheilua varten. Toivoniemen koulukodissa tarvittaisiin erityinen sairashuone, mutta nykyisissä oloissa sellaista ei voida järjestää. Toivolan koulukodissa on lapset rokotettu paratyfusta vastaan syksyllä ja keväällä tutkittu tuberkulinipositiiviset röntgenillä.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten hampaiden hoidosta huolehti kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. H. Ekman suorittaen hampaiden korjaukset kauempana sijaitsevilla laitoksilla lautakunnan tätä tarkoitusta varten hankkimilla välineillä. Vastaanotto- ja ammattioppilaskodin hoidokit sekä Toivolan koulukodin oppilaat kävivät tarpeen vaatiessa kouluhammasklinikassa.

Menot ja tulot

Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1945 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan ¹⁾ 39 258 182: 40 mk, jakautuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastensuojelulautakunta	4 397 471: 25
Lastenkodit	7 251 543: 40
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	3 687 309: 15
Toivolan koulukoti	2 664 525: 20
Kasvatuksellisesti laiminlyötyjen lasten koulukodit	5 090 079: 85
Lastenhoidonneuvolat	723 223: 20
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	7 177 923: 70
Keuhkotautisten lasten hoito	1 435 955: —
Tylsämielisten, aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten erikoishoito ja opetus	1 004 078: —
Lasten hammashoito, kesävirikistystoiminta sekä matkakulut	492 012: 25
Lastenvalvojan kansliamenot sekä aviottomain lasten avustaminen	121 758: 55
Koulukotien maatilat	4 107 702: 85
Yksityisille lastensuojeluyhdistyksille myönnetty avustukset	1 104 600: —
Yhteensä	39 258 182: 40

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mainittujen lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauskustannuksia seuraavat määrät:

	Mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	230 524: 25
Reijolan lastenkoti	96 877: 25
Kullatorpan lastenkoti	44 201: 30
Ryttylän koulukoti	86 243: 45
Toivoniemen koulukoti	288 029: 60
Toivolan koulukoti	245 187: 15
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	294 143: 55
Yhteensä	1 285 206: 55

¹⁾ Laskelman ulkopuolelle on jätetty kaupunginhallituksen yleisillä käyttövaroilla suoritettujen lastensuojeluviraston muuttokustannukset, 10 870 mk, Toivolan koulukodin suutarin palotorjuntakursseihin osanotosta aiheutuneet kustannukset, 800 mk, sekä Bengtsäriin jääneiden öljyastioiden korvauskustannukset, 600 mk.

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1945 13 969 272: 45 mk:aan, ja kautuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatu korvaus:

	Mk	Mk
valtiolta	830 046: 25	
vierailta kunnilta	1 190 002: 70	
yksityisiltä korvausvelvollisilta	2 733 657: 35	4 753 706: 30
Koulukotien valtionapu		1 776 075: —
Koulukotien oppilastöistä saadut tulot		370 184: 50
Ammattioppilaskodin hoidokkien suorittama korvaus		317 749: —
Maatilojen tilittämät tulot:		
Ryttylän ja Siltalan tilojen	2 788 854: 35	
Toivoniemen tilan	1 115 382: 30	
Toivolän tilan	1 369 286: 10	5 273 522: 75
Laitosten ja maatilojen henkilökunnan suorittamat luontoisetujen korvaukset		1 474 089: 90
Lastenhoidonneuvolain valohoitomaksut		3 945: —
		<u>Yhteensä 13 969 272: 45</u>

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainittujen kustannusten yhteissummasta 40 543 388: 95 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittaviksi nettomenoiksi 25 574 116: 50 mk eli 10 420 775: 80 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Toivoniemen ja Ryttylän tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa on huomioitu myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maataloille suorittamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 77 993 mk ja Ryttylässä 526 661 mk eli yhteensä 604 654 mk, joista laitosten tuloihin sisältyy 30 %:n valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin kiinteistöihin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suorituksien sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennuskustannusten kuoletusten jälkeen osoitti maataloustilien päätös voittoa Toivoniemessä 189 089: 70 mk ja Ryttylässä 175 010: 70 mk eli yhteensä 364 100: 40 mk. Kunkin tilan nettotuotto otettiin vähennyksenä huomioon koulukotien valtionavun lopputilityksessä.

Eri laitosten varsinaiset nettomenot eli rakennustoimiston suorittamat korjaukset, yksityishoitoon lähetettyjen lasten vaatetus sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus toimihenkilöiden palkoista poislueutuna, nousivat v. 1945 seuraaviin määriin:

Laitos	Kaikkiaan mk	Lasta ja päivää kohden mk	Lasta ja vuotakohden mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	4 368 604: 70	129: 50	47 269: 46
Reijolan lastenkoti	1 207 866: 20	99: 99	36 498: 98
Kullatorpan lastenkoti	1 029 694: 95	85: 35	31 153: 74
Ryttylän koulukoti	3 398 967: 05	163: 45	59 662: 55
Toivoniemen koulukoti	770 662: 45	90: 75	33 124: 33
Tavolan koulukoti	613 023: 35	59: 05	21 554: 14
Toivolän koulukoti	2 472 228: 20	111: 69	40 768: 20
Vastaanottokoti	2 719 308: 35	125: 29	45 733: 20
Ammattioppilaskoti	670 652: 80	60: 38	22 041: 08
Yhteensä	17 251 008: 05	113: 13	41 293: 09

Edellä mainitut päiväkustannukset jakautuivat eri laitoksissa seuraavalla tavalla:

Menoerä	Lastenkodit			Koulukodit				Vastaanotto- koti	Ammatti- opplaskoti	Kaikkiaan
	Sofian- lehto	Reijola	Kulla- torppa	Ryttylä	Toivo- niemi	Tavola	Toivola			
Markkaa ja penniä										
Palkkaukset.....	63 50	60 04	50 78	92 19	52 24	30 44	67 52	65 30	21 75	61 05
Vuokra, lämpö ja valo	28 02	15 08	7 87	43 49	9 68	4 15	13 57	17 81	8 80	19 92
Ruokinta	27 01	16 55	19 18	17 11	18 15	16 09	21 79	27 34	21 91	21 89
Vaatetus ja kalusto	4 67	5 12	5 52	7 01	4 95	6 92	5 29	10 04	6 31	6 24
Muut menot	6 30	3 20	2 —	3 65	5 73	1 45	3 52	4 80	1 61	4 03
Yhteensä	129 50	99 99	85 35	163 45 ¹⁾	90 75 ²⁾	59 05 ³⁾	111 69	125 29	60 38	113 13

Edelliseen vuoteen verraten kohosivat lasten hoitokustannukset useimmissa laitoksissa lähes kaksinkertaisiksi, mikä johtui jyrkästä hintojen noususta ja keskellä vuotta toimeenpannusta palkkojen korotuksesta.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin lastensuojelulautakunnan v:n 1945 menoarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 1 104 600 mk. Tästä saivat *Lastentyökotiyhdistys* kouluikäisten lasten päiväkotien ylläpitoa varten 181 500 mk; *Yhdistys koteja kodittomille lapsille* Haagassa ylläpitämänsä lasten vastaanottokodin avustamiseksi 23 200 mk; *Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliitto* lastenlinnan neuvonta-aseman ylläpitämiseksi 50 800 mk sekä saman liiton Helsingin osasto yksinäisiä naisia ja heidän lapsiaan varten ylläpitämänsä Sophie Mannerheimin kodin tukemiseksi 57 000 mk; *Suomen lastenhoito-yhdistys* lastenkotiensa avustamiseksi 330 000 mk; *Helsingin kaupunkilähetys* ylläpitämiensä Korson pokia-kodin, Kilon tyttökodin ja Pasilan lastenhuoltolan avustamiseksi 55 000 mk; *Maitopisarayhdistys* avunannosta äitiysavustuksien jakamisessa ja lastenhuoltoasemien ylläpitoa varten 290 400 mk; *Pelastusarmeija* ylläpitämiensä lastenkotien ja lastenseimiä tukemiseksi 21 700 mk ja turvakodin järjestämiseksi Kauniaisiin 75 000 mk sekä *Kalliolan työkeskus* 20 000 mk.

Näiden avustuksien lisäksi jakoi kaupunginhallitus lautakunnan tilien ulkopuolella yleishyödyllisten yritysten ja laitosten määrärahasta lastensuojelutarkoituksiin yhteensä 235 600 mk. Näistä varoista saivat *Helsingin nuorten miesten kristillinen yhdistys* sekä sen Sörnäisissä, Vallilassa, Toukolassa, Pasilassa ja Käpylässä toimivat osastot suorittamansa nuoris- ja poikatyön tukemiseksi yhteensä 33 500 mk; *Svenska kristliga föreningen av unga män* kasvatussosiaalisen työnsä tukemiseksi ja vähävaraisten poikain kesävirkestystoimintaa varten 8 000 mk; *Helsingin nuorten naisten kristillinen yhdistys* ylläpitämänsä tyttökotia ja kasvatussosiaalista työtänsä varten 24 200 mk; *Helsingin poikakotiyhdistys* kahden ylläpitämänsä poikakodin tukemiseksi 24 200 mk; *Sairaanhoidajat H. Kivimäki* Leppävaarassa sijaitsevan pikkulastenkotinsa avustamiseksi 12 200 mk; *Caritas* niminen lasten kesäsiirtola toimintansa tukemiseksi 4 700 mk; *Kalliolan kannatusyhdistys* poika- ja tyttökerhotyön avustamiseksi 19 700 mk; *Lastenkoti Bethel* Haagassa 5 600 mk; *Helsingin kaupunkilähetys* vapaan lasten- ja nuorisotyön sekä lasten kesäsiirtolan tukemiseksi 32 000 mk; *Helsingin sosialidemokraattinen nuorisoyhdistys* 7 500 mk; *Helsingfors svenska ungdomsråd* 16 000 mk; *Helsingin nuorisotyötoimikunta* 34 000 mk; *Vallilan sosialidemokraattinen nuoris-osasto* 5 000 mk; *Helsingin*

¹⁾ Ottamalla huomioon maatalouskirjanpidon osoittaman tuoton alenevat oppilaiden päiväkustannukset 150: 25 mk:aan. — ²⁾ S:n 49: 45 mk:aan. — ³⁾ S:n 101: 85 mk:aan.

siirtolapuutarhojen aluetoimikunta lasten leikin ja urheilun ohjausta varten 6 000 mk; Helsingin kristillisen työväen nuoriso-osasto 1 500 mk sekä Naisylioppilaiden kristillisen yhdistyksen sosiaalinen kerho lasten kesäsiirtolaa varten 1 500 mk.

Näiden lisäksi myönsi kaupunginvaltuusto Helsingin lastenruokintakomitealle 286 550 mk pääasiallisesti lahjoitusvaroilla järjestetyn lastenruokinnan keitto- ja jakelukustannuksiin.

Kaupungin avustamain yksityisten lastenhuoltolaitosten toiminnan valvominen oli lähinnä lautakunnan lastenhuollontarkastajan tehtävänä, ja on hän antanut tässä suhteessa tekemistään havainnoista kaupunginhallitukselle eri selostuksen.

Lastensuojelurahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja, rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja. Ottaen huomioon sen Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston koroista lapsensa itse imettävälle äideille kehoituspalkkioina jaetun 1 800 mk:n erän, mistä jo mainittiin toisessa yhteydessä, olivat näiden rahastojen pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot joulukuun 31 p:nä 1945 seuraavan suuruiset:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomille äideille ja lapsille	39 664: —	9 777: 20
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	9 278: —	2 459: 10
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto jatko-opetuksen hankkimiseksi turvattomille lapsille	60 060: —	8 391: 40
M. Kotschakin lastenvaatusrahasto	52 947: —	12 876: 10
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	49 565: 25	—
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	12 080: —	4 963: 80
Lasten kesäsiirtolain rahasto	20 697: —	8 504: 55
Yhteensä	244 291: 25	46 972: 15

Hyvösen lastenkoti

Lastensuojelurahastoihin kuuluu myöskin aviopuolisoiden G. ja M. Hyvösen kaupungille lahjoittama omaisuus, jonka pääomaa oli kertomusvuoden lopussa jäljellä 2 104 695 mk. Tämän rahaston korkovaroilla tarkoittivat lahjoittajat ylläpidettäväksi Kotkankadun talossa n:o 14 n. 30 hoitopaikkaa käsittävää lastenkotia puutteenalaisille suomea tai ruotsia puhuville lapsille, mihin ne eivät varsinkaan viime vuosina ole riittäneet siitäkään huolimatta, että lautakunta on suorittanut tähän lastenkotiin sijoittamistään lapsista tavanomaiset kuukausimaksut.

Hyvösen lastenkodin ja sen hoidokeille Vihdin pitäjässä Enäjärven rannalla ylläpidettävän Hyvölä nimisen kesäkodin hallintoa hoitaa lastensuojelulautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan valitsema johtokunta, johon kertomusvuonna kuuluivat talousneuvos M. Sillanpää puheenjohtajana sekä muina jäseninä lastentarhaintarkastaja E. Borenius, varatuomari M. Mustakallio, taloustirehtööri S. Ojanne ja professori A. Ylppö.

Lastenkodin johtajana oli neiti I. Siirala, joka toimi myöskin johtokunnan sihteerinä. Lääkärinä toimi tohtori H. Huhtikangas. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan 3 lastenhoitajaa, 2 keittäjää, siivooja ja ompelija.

Lapsia oli kaikkiaan 33, joista poikia 18 ja tyttöjä 15. Edellisestä vuodesta oli jäljellä 31 lasta ja vuoden aikana otettiin kotiin 2 uutta lasta. Kodista muutti pois yksi lapsi ja 32 jäi kodin hoitoon vuodeksi 1946. Lasten ikä vaihteli 1 vuodesta 16 vuoteen. Huoltopäiviä oli kaikkiaan 10 740. Lasten terveydentila oli koko kertomusvuoden aikana tyydyttävä.

Lastenkodin menot v. 1945 olivat seuraavat:

Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päi- vää kohden, mk	Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päi- vää kohden, mk.
Palkat	473 687	44.1	Lämpö ja valo	59 532	5.5
Talous	308 715	28.8	Vuokra	70 000	6.5
Vaatetus	51 327	4.8	Kulungit	87 958	8.2
Kalusto	19 693	1.8			
			Yhteensä	1 070 912	99.7

Tuloja oli kaikkiaan 1 071 744 mk, josta säästöä edellisestä vuodesta 470 mk, lasten elatusmaksuja 234 560 mk, lasten ansioita 36 100 mk, henkilökunnan suorittamia luontoisetujen korvauksia 79 235 mk, säätiön varoja ¹⁾ 720 000 mk ja korkotuloja 1 379 mk. Säästöön jäi v:teen 1946 832 mk.

¹⁾ Tähän sisältyy arvioitu vuokra 70 000 mk.